

Sivistyslautakunta

Kokousaika: Maanantaina 20.10.2025

Kokouspaikka: Kunnanhallituksen kokoushuone

Jäsenet:	Impiö, Ville	puheenjohtaja
	Katisko, Mirka	varapuheenjohtaja
	Ainonen, Arto	jäsen
	Hasa, Tapio	jäsen
	Joona, Jyrki	jäsen
	Niemi, Jaana	jäsen
	Välimaa, Senni	jäsen
	Bergman, Jukka-Pekka	Pellon kunnan edustaja
Muut:	Sandqvist, Tuomas	kunnanhallituksen puheenjohtaja
	Uusimaa, Sirpa	kunnanhallituksen edustaja
	Pienimäki, Jarmo	kunnanjohtaja
	Alapuranen, Saana	nuorisovaltuuston jäsen
	Lintupuro, Hanna	sivistysjohtaja, esittelijä
	Keskitalo, Karoliina	koulutussuunnittelija, pöytäkirjanpitäjä
Asiat:	§ 115 - § 121	

KOKOUSTIEDOT**ASIALUETTELO**

Aika 20.10.2025 klo 15.00
Paikka kunnanhallituksen kokoushuone

KÄSITELTÄVÄT ASIAT

§ 115 Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus.....	1
§ 116 Asialuettelon hyväksyminen.....	2
§ 117 Pöytäkirjantarkastajien valinta.....	3
§ 118 Kouluterveyskyselyn tulokset 2025.....	4
§ 119 Ylitornion peruskoulun työajat lukuvuodelle 2026-2027.....	5
Liitteet: Työaika Ylitornion kouluissa 2026-2027	6
§ 120 Meän Opiston ja Tornionlaakson kirjaston Turvallisemman tilan periaatteet.....	7
Liitteet: Turvallisemman tilan periaatteet.....	8
§ 121 Talousarvio 2026 ja taloussuunnitelma 2027-2028.....	10
Liitteet: TA2026 aikataulu.....	12
TA2026 kehys.....	14
TA2026 laadintaohjeet.....	15
TA2026 luvut.....	31
TA2026 tekstit.....	32

§ 115 Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Esitys Kokous todetaan lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

Päätös

§ 116 Asialuettelon hyväksyminen

Esitys Hyväksytään asialuettelo.

Päätös

§ 117 Pöytäkirjantarkastajien valinta

Esitys Valitaan pöytäkirjantarkastajat.

Päätös

—

§ 118 Kouluterveyskyselyn tulokset 2025

Esitys	Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen tekemän valtakunnallisen kouluterveyskyselyn tulokset on julkaistu 19.9.2025. Ylitornion peruskoulun rehtori esittelee kokouksessa kyselyn kuntakohtaisia tuloksia.
Päätös	Sivistyslautakunta merkitsee kyselyn tulokset tietoonsa saatetuksi.

§ 119 Ylitornion peruskoulun työajat lukuvuodelle 2026-2027

Perusopetuslain (628/1998) §:n 23 mukaan perusopetuksen lukuvuosi alkaa 1 päivänä elokuuta ja päättyy 31 päivänä heinäkuuta. Lukuvuodessa on 190 työpäivää.

Asianomaisen ministeriön luvalla työpäivien määrä voi erityisestä syystä olla säädettyä suurempi. Lukuvuoden työpäivistä vähennetään kuitenkin muuksi arkipäiväksi kuin lauantaksi sattuva itsenäisyyspäivä, loppiaisen ja vapunpäivä.

Lukuvuonna 2026-2027 muille arkipäiville kuin lauantaksi sattuvat loppiaisen. Näin ollen lukuvuodessa on 189 työpäivää.

Perusopetusasetuksen (852/1998) §:n 7 mukaan lukuvuoden koulutyö päätetään viikon 22 viimeisenä arkipäivänä. Jos perusopetuslain 23 §:n 3 momentin perusteella joudutaan korvaamaan menetettyjä työpäiviä, koulutyö päätetään kuitenkin opetuksen järjestäjän päättämänä ajankohdaksi.

Lukuvuonna 2026-2027 viikon 22 viimeinen arkipäivä on lauantai 5.6.2026.

Esitys Sivistyslautakunta hyväksyy Ylitornion kunnan koulujen työajat liitteenä olevan esityksen mukaisesti lukuvuodelle 2026-2027.

Päätös

Liitteet Työaika Ylitornion kouluissa 2026-2027

Jakelu Ylitornion peruskoulu
Varhaiskasvatusjohtaja
Kirjastotoimenjohtaja
Vapaa-aikajohtaja
Koulukuljetusvastaava
Pellon kunta
Ylitornion yhteiskoulun lukio

Liite § 119: Työaika Ylitornion kouluissa 2026-2027

Lukuvuosi 2026-2027

Viikko	Ma	Ti	Ke	To	Pe	La	Su	Työpäiviä
32	10.8.	11.8.	12.8.	13.8.	14.8.	15.8.	16.8.	3
33	17.8.	18.8.	19.8.	20.8.	21.8.	22.8.	23.8.	5
34	24.8.	25.8.	26.8.	27.8.	28.8.	29.8.	30.8.	5
35	31.8.	1.9.	2.9.	3.9.	4.9.	5.9.	6.9.	5
36	7.9.	8.9.	9.9.	10.9.	11.9.	12.9.	13.9.	5
37	14.9.	15.9.	16.9.	17.9.	18.9.	19.9.	20.9.	5
38	21.9.	22.9.	23.9.	24.9.	25.9.	26.9.	27.9.	5
39	28.9.	29.9.	30.9.	1.10.	2.10.	3.10.	4.10.	5
40	5.10.	6.10.	7.10.	8.10.	9.10.	10.10.	11.10.	5
41	12.10.	13.10.	14.10.	15.10.	16.10.	17.10.	18.10.	5
42	19.10.	20.10.	21.10.	22.10.	23.10.	24.10.	25.10.	0
43	26.10.	27.10.	28.10.	29.10.	30.10.	31.10.	1.11.	5
44	2.11.	3.11.	4.11.	5.11.	6.11.	7.11.	8.11.	5
45	9.11.	10.11.	11.11.	12.11.	13.11.	14.11.	15.11.	5
46	16.11.	17.11.	18.11.	19.11.	20.11.	21.11.	22.11.	5
47	23.11.	24.11.	25.11.	26.11.	27.11.	28.11.	29.11.	5
48	30.11.	1.12.	2.12.	3.12.	4.12.	5.12.	6.12.	5
49	7.12.	8.12.	9.12.	10.12.	11.12.	12.12.	13.12.	5
50	14.12.	15.12.	16.12.	17.12.	18.12.	19.12.	20.12.	5
51	21.12.	22.12.	23.12.	24.12.	25.12.	26.12.	27.12.	2
52	28.12.	29.12.	30.12.	31.12.	1.1.	2.1.	3.1.	0
1	4.1.	5.1.	6.1.	7.1.	8.1.	9.1.	10.1.	2
2	11.1.	12.1.	13.1.	14.1.	15.1.	16.1.	17.1.	5
3	18.1.	19.1.	20.1.	21.1.	22.1.	23.1.	24.1.	5
4	25.1.	26.1.	27.1.	28.1.	29.1.	30.1.	31.1.	5
5	1.2.	2.2.	3.2.	4.2.	5.2.	6.2.	7.2.	5
6	8.2.	9.2.	10.2.	11.2.	12.2.	13.2.	14.2.	5
7	15.2.	16.2.	17.2.	18.2.	19.2.	20.2.	21.2.	5
8	22.2.	23.2.	24.2.	25.2.	26.2.	27.2.	28.2.	5
9	1.3.	2.3.	3.3.	4.3.	5.3.	6.3.	7.3.	5
10	8.3.	9.3.	10.3.	11.3.	12.3.	13.3.	14.3.	0
11	15.3.	16.3.	17.3.	18.3.	19.3.	20.3.	21.3.	5
12	22.3.	23.3.	24.3.	25.3.	26.3.	27.3.	28.3.	4
13	29.3.	30.3.	31.3.	1.4.	2.4.	3.4.	4.4.	4
14	5.4.	6.4.	7.4.	8.4.	9.4.	10.4.	11.4.	5
15	12.4.	13.4.	14.4.	15.4.	16.4.	17.4.	18.4.	5
16	19.4.	20.4.	21.4.	22.4.	23.4.	24.4.	25.4.	5
17	26.4.	27.4.	28.4.	29.4.	30.4.	1.5.	2.5.	5
18	3.5.	4.5.	5.5.	6.5.	7.5.	8.5.	9.5.	3
19	10.5.	11.5.	12.5.	13.5.	14.5.	15.5.	16.5.	5
20	17.5.	18.5.	19.5.	20.5.	21.5.	22.5.	23.5.	5
21	24.5.	25.5.	26.5.	27.5.	28.5.	29.5.	30.5.	5
22	31.5.	1.6.	2.6.	3.6.	4.6.	5.6.	6.6.	6
Yhteensä								189

Lukuvuosi: 12.8.2026-5.6.2027 189 työpäivää
 Syyslukukausi: 12.8.-22.12.2026 90 työpäivää
 Kevätlukukausi: 7.1.2027-5.6.2027 99 työpäivää

Koulupäivä
Vapaapäivä

Syysloma: 19.10.-25.10.2027
 Joululoma: 23.12.2026-6.1.2027
 Talviloma: 8.3.-14.3.2027
 Pääsiäinen: 26.3.-29.3.2027
 Helatorstai: 6.5.-7.5.2027

§ 120 Meän Opiston ja Tornionlaakson kirjaston Turvallisemman tilan periaatteet

Meän Opisto on mukana Tornion kansalaisopiston koordinoimassa Yhdessä! -hankkeessa. Hankkeessa on mukana 11 Lapin kansalaisopistoa (Inarin, Kemijärven, Kolarin, Muonion, Posion, Ranuan, Rovaniemen, Sallan ja Tornion kansalaisopistot sekä Meän Opisto ja Revontuli-Opisto).

Hankesuunnitelman mukaisesti hankkeessa kansalaisopistot luovat yhdessä osallistuville kansalaisopistoille yhteisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman. Osana hanketta ja sen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa opistojen tulee tehdä Turvallisemman tilan periaatteet. Turvallisemman tilan periaatteet ovat yhteisiä toimintatapoja, joita noudattavat sekä henkilöstö että toimintaan osallistuvat henkilöt (esimerkiksi asiakkaat). Näiden toimintatapojen kautta pyritään luomaan tiloista kaikille sen käyttäjille turvallinen tila.

Turvallisemman tilan periaatteet ovat kansallisesti yleisiä, mutta paikallisesti päätettäviä ohjeita, joita käytetään esimerkiksi kirjastoissa, kansalaisopistoissa ja oppilaitoksissa. Meän opistolle ja Tornionlaakson kirjastolle on suunniteltu liitteenä olevat yhteiset Turvallisemman tilan periaatteet. Periaatteista on tehty kaksi eri versiota; pidemmät käytettäväksi henkilöstön tiloissa ja lyhyemmät käytettäväksi yleisissä tiloissa. Turvallisemman tilan periaatteiden visuaaliseen ilmeeseen voidaan tehdä muutoksia.

Turvallisemman tilan periaatteet on käynyt hyväksyttävänä Meän Opiston johtokunnassa sekä Tornionlaakson kirjaston henkilöstöpalaverissa.

Esitys Sivistyslautakunta hyväksyy liitteenä olevan Turvallisemman tilan periaatteet käytettäväksi Meän Opistossa ja Tornionlaakson kirjastossa.

Päätös

Liitteet Turvallisemman tilan periaatteet

Jakelu Tornionlaakson kirjasto
Meän Opisto

Liite § 120: Turvallisemman tilan periaatteet

Turvallisemman tilan periaatteet

Tervetuloa Meän opistoon ja Tornionlaakson kirjastoon! Haluamme, että tilamme ja toimintamme ovat kaikille turvallinen, kunnioittava ja avoin paikka lukea, osallistua, oppia ja opettaa. Näiden ohjeiden tavoitteena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä häirintää kaikessa toiminnassamme.

1. Kohdellaan muita kunnioittavasti

- Kohdataan toisemme ystävällisesti ja arvostavasti.
- Ei tehdä oletuksia toisten taustoista, identiteetistä tai elämäntilanteesta.
- Annetaan toisille tilaa olla omia itsejään.
- Ei puhuta pahaa toisista. Puhutaan toisista vain tavalla, jolla puhuisimme, jos he olisivat läsnä.

2. Jokaisella on oikeus olla oma itsensä

- Kunnioitetaan jokaisen itsemäärättelyä esimerkiksi nimen, sukupuolen ja puhuttelutavan suhteen.
- Emme kyseenalaista tai vähättele kenenkään kokemusta.

3. Ei häirintää, syrjintää tai kiusaamista

- Emme hyväksy minkäänlaista häirintää, syrjintää, rasismia, seksismiä, ableismia, homo- tai transfobiaa tai muuta loukkaavaa käytöstä.
- Puutemme epäasialliseen käytökseen ja tuemme niitä, joita kohtelu on koskenut.

4. Kuunnellaan ja opitaan

- Kuunnellaan toisiamme ilman keskeyttämistä.
- Ollaan valmiita oppimaan uutta ja tarkastelemaan omia näkökulmiamme.
- Kaikilla on oikeus osallistua keskusteluun ja tulla kuulluksi.

5. Kunnioitetaan yksityisyyttä

- Emme jaa toisten henkilökohtaisia asioita ilman lupaa.
- Kirjastossa, ryhmissä ja opetustilanteissa luodaan luottamuksellinen ilmapiiri.

6. Otetaan vastuuta

- Jokaisella on vastuu omasta käytöksestään ja yhteisestä ilmapiiristä.
- Virheitä voi tapahtua; tärkeintä on kuunnella palautetta ja pyrkiä korjaamaan toimintaa.

Turvallisemman tilan periaatteet

Tervetuloa Meän opistoon ja Tornionlaakson kirjastoon! Haluamme, että tilamme ja toimintamme ovat kaikille turvallinen, kunnioittava ja avoin paikka lukea, osallistua, oppia ja opettaa. Näiden ohjeiden tavoitteena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä häirintää kaikessa toiminnassamme.

Kohdellaan muita kunnioittavasti

Kohdataan toiset arvostavasti, ilman oletuksia tai puheita selän takana. Annetaan jokaiselle tila olla juuri sellainen kuin on.

Jokaisella on oikeus olla oma itsensä

Kunnioitetaan nimiä, identiteettejä ja kokemuksia ilman kyseenalaistamista.

Ei häirintää, syrjintää tai kiusaamista

Emme hyväksy häirintää, syrjintää, kiusaamista, rasismia tai loukkaavaa käytöstä. Puutumme tilanteisiin ja tuemme niitä, joita ne koskevat.

Kuunnellaan ja opitaan

Kuunnellaan toisiamme avoimesti ja ollaan valmiita oppimaan.

Kunnioitetaan yksityisyyttä

Pidetään henkilökohtaiset asiat luottamuksellisina ja rakennetaan turvallinen ilmapiiri.

Kannetaan vastuuta

Jokainen vastaa omasta käytöksestään. Virheitä voi sattua; tärkeintä on oppia ja korjata toiminta.

§ 121 Talousarvio 2026 ja taloussuunnitelma 2027-2028

Ylitornion kunnanhallitus on 25.8.2025 antanut hallintokunnille ohjeet vuoden 2026 talousarvion sekä vuosien 2027–2028 taloussuunnitelman laatimiseksi. Sivistystoimen toimintakatteen kehykseksi on määritelty 7 983 400 euroa, ja esitettävän talousarvion toimintakate on 8 125 500 euroa. Toimintakate poikkeaa asetetusta kehyksestä 142 100 euroa.

Kehystä laadittaessa kotikuntakorvausten negatiivista nettovaikutusta ei ole huomioitu. Lisäksi sivistystoimen toimintatuotot ovat pienentyneet lähes 100 000 euroa kehyksessä arvioidusta. Tuottojen vähenemiseen on vaikuttanut muun muassa Tornionlaakson kirjaston Pellon toiminnan maksuosuus.

Pakolaisohjaus painottuu jatkossa maahanmuuttotyöhön. Hallinnon resursseja on tiivistetty yhdistämällä koulutussuunnittelijan ja sivistyslautakunnan sihteerin tehtävät. Valtion korvaukset pakolaisista ovat pienentyneet, eikä tulkkauspalveluja enää korvata.

Perusopetus jatkaa yhtenä hallinnollisena kouluna kahdessa toimipisteessä. Mellakosken toimipiste voidaan lakkauttaa, mikäli oppilasmäärä laskee alle kuuden. Esiopetus siirtyy perusopetuksen alaisuuteen 1.8.2026 alkaen. Oppimisen tuen uudistus etenee ja laaja-alainen erityisopettaja vakinaistetaan.

Painopisteinä ovat yrittäjyyskasvatus, oppilaiden osallisuus, henkilöstön hyvinvointi ja yhteistyö hyvinvointialueen kanssa oppilashuollossa. Koulukuljetukset kilpailutetaan vuonna 2026 ulkopuolisen asiantuntijan tuella.

Yhteistyötä Pellon kunnan ja Ylitornion yhteiskoulun lukion kanssa jatketaan. Lisäksi varaudutaan osaamistakuun voimaantuloon 2026–2027. Mellakosken toimipisteen tulevaisuutta ja kehittämismahdollisuuksia selvitetään hankeyhteistyöllä.

Esiopetuksen siirtyminen perusopetukseen näkyy varhaiskasvatuksen taloudessa. Henkilöstörakennetta kehitetään eläköitymisten kautta kohti lain edellyttämää mallia vuoteen 2030 mennessä. Asiakasmaksujen tuntiluokkia tarkistetaan 1.8.2026 alkaen tulojen lisäämiseksi.

Tornionlaakson kirjaston osalta Pellon kirjaston palveluaikoja ja toimintoja supistetaan resurssien mukaisesti. Kirjastoautotoimintaa jatketaan nykyisellä autolla, ja Tornionlaakson kirjastolle laaditaan kokoelmapoliittikka. Lukutaitotyön ja e-aineistojen kehittämistä jatketaan yhteistyössä kasvatuksen ja opetuksen kanssa.

Ylitornion kulttuuritoimi järjestää tapahtumia kaikenikäisille sekä kulttuurikasvatusta lapsille ja nuorille. Taloudellisista syistä kunnan historiaprojektia ei toteuteta vuonna 2026.

Meän Opisto osallistuu Lapin opistopiirin kehittämishankkeisiin ja järjestää tarvittaessa maahanmuuttajille luku- ja kirjoitustaidon koulutusta. Toimintaa sopeutetaan talousarvion puitteissa Pellon kurssitarjontaa vähentämällä ja maksuja päivittämällä.

Vapaa-aikatoimessa liikuntaneuvontaa, ohjattua toimintaa ja liikuntapaikakehittämistä jatketaan hankerahoituksen turvin. Kuntotalon remontti kesällä 2026 edellyttää toiminnan sopeuttamista. Uusi tilavarausjärjestelmä otetaan käyttöön vuoden alussa.

Nuorisotyö keskittyy perustoimintaan, kesäleireihin ja nuorisotalon kehittämiseen. Koulunuorisotyön ja liikuntaneuvonnan hankkeet jatkuvat vuoden 2026 loppuun. Harrastustoimintaa kehitetään Harrastamisen Suomen mallin mukaisesti. Vapaa-aikatoimi vastaa elokuvatoiminnasta, ja kirjastotoimi hoitaa muun kulttuuritarjonnan. Sivistystoimen alaiset palkitsemiset ja niiden perusteet tarkistetaan talousarviokaudella.

Esitys Sivistyslautakunta esittää kunnanhallitukselle hyväksyttäväksi liitteenä olevan vuoden 2026 talousarvion ja vuosien 2027–2028 taloussuunnitelman, joiden toimintakate on 8 125 500 euroa.

Päätös

Liitteet TA2026 aikataulu
TA2026 kehusehdotus
TA2026 laadintaohje
TA2026 luvut
TA2026 tekstit

Jakelu Kunnanvaltuusto
Kunnanhallitus
Yleishallinto

Liite § 121: TA2026 aikataulu**YLITORNION KUNNAN VUODEN 2026 TALOUSARVION JA VUOSIEN 2027-2028
TALO USSUUNNITELMAN VALMISTELU****ALUSTAVA AIKATAULU JA TAPAHTUMAT**

20.8.2025 Klo 14.00	Johtoryhmä (FCG, Sallinen (teams)) -TA2026 ja TASU2027 - 2028 lähtötilanne
25.8.2025	Kunnanhallitus - TA2026 laadinta-aikataulu - TA2026 ja TASU 2027-2028 valmisteluohje - TA2026 kehusehdotus
2.9.2025 Klo 14.30	Talousarvion valmistelupalaveri/Talousarvioinfo (valtuustosali) (Johtoryhmä, taloustoimisto, palkkatoimisto, toimistosihteerit, muut talousarviota valmistelevat) - Kunnanjohtajan avauspuheenvuoro
vk 36 – 37 (3.9.alk.)	Henkilöstömäärät ja vakanssit hallintokunnille tarkistettavaksi - Palkkatietojen tarkistus ja läpikäynti, tulosteet palkkatoimistosta
vko 42 - 43	Lautakunnat (Tekn. 15.10.2025, Siv. 20.10.2025) - TA2026 ja TASU 2027-2028 lautakuntien esitykset - Tulokortit, henkilöstösuunnitelmat, suoritteet - Koulutussuunnitelmaesitykset - Lautakuntien mahdolliset investointitarpeet/investointisuunnitelmat
27.10.2025	Kunnanhallitus - Veroprosenttiesitykset valtuustolle
KE 29.10.2025 klo 17.00	Valtuuston iltakoulu (FCG, Sallinen) - talouden näkymät - investointiohjelma 2026-2028 - TA2026 valmistelutilanne
vko 45-51	Johtoryhmä -TA2026 valmistelu
vko 45-51	Johtoryhmä - TA2026 valmistelutilanne ja johtopäätökset jatkokäsittelystä

1.11.2025	Lautakuntien lopulliset versiot Pro Economica Premiumiin - LTK-tason sulkeminen
10.11.2025	Valtuusto - Veroprocenttipäätökset
12.11.2025	Kunnanjohtajan esitys kunnanhallitukselle /TA2026 ja TASU 2027-2028
17.11.2025 klo 9	Kunnanhallitus - TA2026 ja TASU 2027-2028 käsittely, esitys valtuustolle
18.11.2025 varapvä.	Kunnanhallitus - käsittely jatkuu tarvittaessa
8.12.2025 varapvä	Kunnanhallitus - käsittely jatkuu tarvittaessa
10.12.2025	TA2026 ja TASU 2027-2028 esitys YT-ryhmälle
15.12.2025	Valtuusto - TA2026 ja TASU 2027-2028 hyväksyminen
Tammikuu 2026	Kunnanhallitus (2026 Kh:n 1. kokous) - Talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden hyväksyminen

Liite § 121: TA2026 kehusehdotus

Talouskehys vuodelle 2026									
	TP2020	TP2021	TP2022	TP2023	TP2024	TA2025	Muutos % ed v. TP/kuluva TA	Vuoden 2026 kehys 25.8.2025	Muutos % ed vuoden TA
YLEISHALLINTO									
Perusturva pois taulukosta v. 2020-2022									
Toimintatuotot	5 714 725	5 302 112	5 905 543	936 813	1 052 722	893 200	84,8 %	893 200	0,0 %
Toimintakulut	-7 030 637	-7 118 706	-7 468 896	-2 698 644	-2 875 054	-3 185 800	110,8 %	-3 168 300	-0,5 %
Toimintakate/jäämä	-1 315 911	-1 816 594	-1 563 353	-1 761 831	-1 822 332	-2 292 600	125,8 %	-2 275 100	-0,8 %
SIVISTYSLAUTAKUNTA									
Toimintatuotot	1 221 189	1 331 900	1 355 790	1 212 349	1 003 494	863 600	86,1 %	863 600	0,0 %
Toimintakulut	-7 633 083	-8 272 774	-8 710 866	-8 651 033	-8 371 043	-8 818 900	105,4 %	-8 847 000	0,3 %
Toimintakate/jäämä	-6 411 893	-6 940 874	-7 355 076	-7 438 684	-7 367 549	-7 955 300	108,0 %	-7 983 400	0,4 %
TEKNINEN LAUTAKUNTA									
Toimintatuotot	5 297 314	5 597 545	5 872 241	5 330 240	4 721 920	4 923 100	104,3 %	4 480 600	-9,0 %
Toimintakulut	-6 313 276	-6 195 656	-6 387 188	-5 492 322	-4 420 394	-4 892 000	110,7 %	-4 881 700	-0,2 %
Toimintakate/jäämä	-1 015 962	-598 111	-514 947	-162 082	301 526	31 100	10,3 %	-401 100	-1389,7 %
KÄYTTÖTALOUS YHTEENSÄ									
Toimintatuotot				7 479 402	6 778 136	6 679 900	98,6 %	6 237 400	-6,6 %
Toimintakulut				-16 841 999	-15 666 491	-16 896 700	107,9 %	-16 897 000	0,0 %
Toimintakate	0	0	0	-9 362 597	-8 888 355	-10 216 800	114,9 %	-10 659 600	4,3 %
Verotulot	12 513 393	13 500 335	13 755 836	7 282 196	7 881 069	7 800 000	99,0 %	8 100 000	3,8 %
Valtionosuudet	20 154 284	20 119 744	20 675 104	5 053 456	3 380 156	4 200 000	124,3 %	4 200 000	0,0 %
Rahoitustuotot ja -kulut(ulk.)	59 540	30 943	-163 577	97 381	65 475	-85 000	-129,8 %	-85 000	0,0 %
Verot + VOS	32 667 677	33 620 079	34 430 940	12 335 652	11 261 225	12 000 000	106,6 %	12 300 000	2,5 %
VUOSIKATE									
Poistot ja arvonalent.(ulk.)	-1 387 920	-1 372 514	-1 513 937	3 070 436	2 438 345	1 698 200	69,6 %	1 555 400	-8,4 %
Satunnaiset erät				-1 444 698	-1 632 545	-1 455 100	89,1 %	-1 455 100	0,0 %
TILIKAUDEN TULOS				1 625 738	705 229	243 100	34,5 %	100 300	-58,7 %

Liite § 121: TA2026 laadintaohje

Vuoden 2026 talousarvion ja vuosien 2027- 2028 taloussuunnitelman laadintaohjeet

25.8.2025 kunnanhallitus

Sisällys

1 Yleinen taloudellinen kehitys	17
2 Kuntatalous Suomessa	19
3 Kuntatalous alueellisen ja Ylitornion kunnan näkökulmasta	21
4 Verotulot ja valtionosuudet suunnittelukaudella	22
5 Talousarvion ja taloussuunnitelman tarkoitus ja tehtävät	23
6 Talousarvion laadinta	25
6.1 Toimintatuotot.....	25
6.2 Toimintamenot.....	26
6.3 Sisäiset erät.....	26
7 Henkilöstösuunnitelma ja henkilöstömenot	13
7.1 Henkilöstösuunnitelmat	13
7.2 Henkilöstömenojen budjetointi	13
8 Rahoitustuotot ja –kulut sekä poistot	14
9 Investoinnit	15
10 Talousarvion laadinnan muut huomiot	16

1 Yleinen taloudellinen kehitys

Suomen talous kääntyi viime vuoden aikana taantuman pohjalta kasvuun. Inflaation selvä hidastuminen ja korkojen lasku ovat parantaneet kotitalouksien ostovoimaa sekä Suomessa että vientimarkkinoilla. Kulutuksen kasvua hidastaa kuitenkin yhä talouden epävarmuus. Investoinnit sen sijaan kasvavat ripeämmin, sillä rakentamisen elpyminen sekä energiasiirtymään ja puolustukseen liittyvät hankkeet lisäävät investointeja merkittävästi ennustejaksolla vuosina 2025-2027. Talouskasvua hidastavat Yhdysvaltojen asettamat tullit, muiden maiden vastatoimet sekä kauppapolitiikkaan liittyvä epävarmuus. Toisaalta kysyntää tukevat Euroopan kasvavat panostukset puolustukseen ja infrastruktuuriin. Taantumasta toipuminen nopeuttaa talouskasvua lähivuosina.

Epävarmuus on kasvanut selvästi maailmantaloudessa kauppapoliittisten jännitteiden kiristyttyä ja se heikentää sekä kotitalouksien kulutusta että yritysten investointeja. Tästä huolimatta reaalityulojen kasvu on edelleen vauhdittamassa kulutusta ja investoinnit ovat lisääntymässä. Euroalueen talous onkin edelleen elpymässä, mutta aiemmin oletettua hitaammin. Yhdysvallat kärsii talouspolitiikastaan eniten ja sen talouskasvu hidastuu selvästi. Suomen vientiä on heikentänyt vaisu kysyntä Euroopassa. Viennin kasvun odotetaan nopeutuvan euroalueen talouden elpyessä ja Suomen kustannuskilpailukyvyyn ollessa kunnossa. Viennin kasvua heikentää kuitenkin selvästi Yhdysvaltojen kauppapolitiikka. Tuonnin kasvu on nopeutumassa vientiä enemmän, sillä Suomessa kysynnän kasvusta iso osa tulee investoinneista, joissa tuontipanoksilla on merkittävä osuus.

Inflaatio on hidastunut selvästi ja hintojen nousu on myös pysymässä maltillisena. Kulutusverojen korotuksista huolimatta kuluttajahintojen nousu on jäämässä tänä vuonna alle prosentin. Inflaatiota on hidastanut ennen muuta energian ja omistusasumisen hintojen lasku. Inflaation hidastumisen ja palkkojen korotusten myötä reaaliansiot ovat kääntyneet kasvuun. Kotitalouksien keskimääräisten reaalityulojen kasvua hidastaa tänä vuonna kuitenkin heikko työllisyystilanne, sosiaalietuuksien leikkaukset ja kulutusverojen korotukset. Ensi vuonna reaalityulojen kasvu nopeutuu työllisyystilanteen parantuessa. Myös veronalennukset lisäävät kotitalouksien ostovoimaa. Heikon tulo- ja työllisyystilanteen lisäksi kotitalouksien kulutusta on hillinnyt vaatimaton luottamus talouteen sekä odotukset hintojen nousun jatkumisesta, säästämisaste on noussut.

Investointien määrä on kasvussa. Investoinneissa pohja näyttäisi ohitetun ja tänä vuonna investoinnit kasvavat selvästi. Asuntorakentamisessa elpyminen on kuitenkin hidasta. Energiasiirtymään ja teknologian kehitykseen liittyvät investoinnit sen sijaan kasvavat reippaasti. Investointisuunnitelmia Suomeen on ennätysmääräisen paljon ja tänä vuonna niitä on myös aloitettu. Investoinneissa on sekä puhdasta energiaa tuottavia että käytäviä hankkeita. Investointeja lisäävät myös puolustushankinnat.

Työllisyys on ollut selvässä laskussa, mutta alkuvuoden lasku näyttäisi ainakin pysähtyneen. Tuotannon kasvun myötä työllisyyden kasvun odotetaan nopeutuvan ensi vuodesta lähtien. Vuositasolla työllisiä on tänä vuonna saman verran kuin viime vuonna ja työttömiä selvästi enemmän. Työmarkkinoilla on paljon potentiaalia työllisyyden kasvulle, sillä työvoiman määrä on

kasvanut viime vuosina ja alkuvuonna kääntynyt uudelleen selvään kasvuun. Työvoiman määrää lisäävät sekä hallituksen työllisyystoimet että maahanmuutto mutta toistaiseksi työvoiman määrän kasvu on näkynyt työttömyyden nousuna, kun vaisu kysyntä on pitänyt työllisyystilanteen heikkona.

Maailmanpolitiikan epävakaus ja talouden heikko vire ovat jo jonkin aikaa heijastuneet haitallisesti erityisesti valtion menoihin ja tuloihin. Ulkoisen turvallisuuden menot samoin kuin korkomenot ovat kasvaneet voimakkaasti ja kasvu jatkuu yhä. Muu menojen kasvu maltillistuu, kun aiemman nopean inflaation viimeisetkin vaikutukset vaimenevat ja sopeutustoimien vaikutukset alkavat näkyä. Verotulojen odotetaan kasvavan viime vuosia nopeammin, kun talouden toipuminen vähitellen kiihtyy ja vuoden 2024 kehysriihessä päätetyt veronkorotukset alkavat vaikuttaa täysimääräisesti. Omaisuustulojen kasvu sen sijaan hidastuu aiempiin vuosiin verrattuna. Suhteessa viime vuoteen julkisyhteisöjen alijäämä paranee tänä vuonna hivenen.

Talouden ennustamiseen liittyy aina riskejä. Keskeisinä riskeinä nähdään Yhdysvaltojen ilmoittamat tullien korotukset, muiden maiden vastatullit ja kauppapolitiikan aiheuttama epävarmuuden kasvu. Nyt ilmoitettujen tullien vaikutukset saattavat olla arvioituja suurempia ja lisäksi itse kauppapolitiikassa saattaa tulla yllätyksiä. Positiivisen riskin ennusteeseen tuovat Euroopan maiden puolustus- ja infrastruktuuri-investoinnit, jotka voivat nousta selvästi suuremmiksi. Niillä olisi positiivinen vaikutus euroalueen ja Suomen talouden kasvuun. Työvoiman kasvava tarjonta, investointisuunnitelmien suuri määrä ja puhtaan energian alhainen hinta antavat eväitä ennustettua nopeampaankin kasvuun. Venäjän hyökkäyssota ja Ukrainan mahdollinen jälleenrakennus tuovat ennusteeseen merkittäviä riskitekijöitä kumpaankin suuntaan. Jos reaalityalouden riskit toteutuvat, niiden vaikutukset ulottuvat myös julkiseen talouteen.

(Taloudellinen katsaus, kesä 2025, Valtionvarainministeriön julkaisu.)

2 Kuntatalous Suomessa

Epävarmuus ja eriytyminen varjostavat kuntataloutta. Suomen talous kääntyi viime vuoden aikana taantuman pohjalta kasvuun. Alkuvuoden tietojen perusteella talouskasvun piristyminen on jatkunut vuoden vaihteen jälkeen, mutta talouden kasvua varjostavat kauppa- ja geopolitiikan tuoma epävarmuus. Vuoden 2024 tilinpäätösarvioiden mukaan kuntatalouden näkymät vahvistuivat syksyn kuntatalousohjelmassa arvioituun verrattuna, mutta kuntien taloudessa on edelleen tuntuva sopeuttamistarve. Yksittäisten kuntien talouden tilanteet vaihtelevat voimakkaasti, ja kuntaken- tässä on nähtävissä sekä taloudellista että toiminnallista eriytymistä. Suurissa ja kasvavissa kun- nissa on runsaasti investointitarpeita, kun taas pienenevien lapsi- ja nuorisoikäluokkien kunnissa haasteena on sopeuttaa palveluverkkoa ja toimintaa vastaamaan vähenevää palvelutarvetta. Eri- ytymiskehitys näkyy myös kuntien edellytyksissä järjestää lakisääteisiä palveluita. Ongelmat työvoi- man saatavuudessa, kaupungistuminen sekä syntyvyyden pieneneminen edellyttävät uusia palve- luiden järjestämistapoja niin kunnissa kuin valtakunnallisestikin. Kunnat ovat tämän vuoden alusta vastanneet työvoimapalveluista. Työllisyyskehityksellä on nykyään entistä suurempi vaikutus kun- tien talouteen, sillä kuntien rahoitusvastuut työllisyyden hoidosta ovat aiempaa laajemmat. Kunta- talous on entistä herkempi talouden suhdannevaihteluille.

Vuoden 2024 kuntatalouden tilanne heikkeni ennakoidusti johtuen erityisesti sote-uudistukseen liittyvien kertaluonteisten erien poistumisesta. Heikentyminen jäi kuitenkin syksyn 2024 kuntata- lousohjelmassa ennakoitua pienemmäksi muun muassa toimintakulujen maltillisen kasvun vuoksi. Myös verotulojen kehitys oli ennakoitua suurempi.

Hallituksen tavoitteleva kuntatalouden rahoitusaseman tasapainottaminen, vaatii kuntatalouden merkittävää kohentumista. Hallitus on sitoutunut hallitusohjelmassaan kompensoimaan kunnille asetettavat uudet tehtävät ja velvoitteet rahoittamalla ne täysimääräisesti tai purkamalla muita vel- voitteita. Hallituksen veroperusteisiin tekemien muutosten verotuottovaikutus kompensoidaan kun- nille. Hallitusohjelma sisältää monia kuntien talouteen ja toimintaan vaikuttavia uudistuksia. Kun- tien rahoitus ja valtionosuusjärjestelmä uudistetaan vastaamaan kuntien uudenlaista roolia. Kiin- teistöverouudistusta jatketaan. Kuntien normien keventämisen ja kokeilujen ohjelmalla paranne- taan kuntien toimintaedellytyksiä sääntelyä purkamalla.

Kuntatalouden tulojen ja menojen välinen merkittävä epätasapaino edellyttää tasapainottamistoi- mien jatkamista kuntataloudessa. Kuntatalouden vuoden 2024 tilinpäätösarvioiden perusteella toi- minnan ja investointien rahavirta oli viime vuonna -0,5 mrd. euroa ja lainakanta kasvoi noin 0,7 mrd. eurolla. Kuluvan vuoden tilanne on kuitenkin viime vuotta huomattavasti haastavampi, sillä toiminnan ja investointien rahavirta syvenee -1,6 mrd. euroon, vaikka kunnat ja kuntayhtymät jat- kavat sopeutumistoimiaan ja viidennes kunnista nosti kunnallisveroaan kuluvalle vuodelle. Kunta- talouden toimintamenot kasvavat vuosina 2026-2029 pääasiassa hintojen kasvun vuoksi. Kuntien tehtävät painottuvat lasten ja nuorten palveluihin, kuten varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, joi- den yhteenlaskettu palvelutarve on laskeva pitkään jatkuneen syntyvyyden laskun vuoksi. Koska kuntasektori on hyvin henkilöstövaltainen, vaikuttaa kunta-alan palkkasopimusratkaisu kunta-alan

kustannuskehitykseen merkittävästi. Kustannuskehitystä kuvaava peruspalvelujen hintaindeksi on vuosina 2026-2029 noin 3,3 prosenttia vuodessa. Kuntatalouden menopaineita lisää hintojen nousun lisäksi kasvukeskusten investointipaineet, jotka pitävät investointien tason korkealla. Kuntatalouden toimintatulojen kasvu on vuosina 2026–2029 hidasta. Sote-kiinteistöjen vuokrasopimusten päättymisen ja uudelleen neuvottelut heikentävät kuntien vuokratuloja merkittävästi vuodesta 2026 alkaen.

Valtionosuuksien kehitys vaihtelee huomattavasti eri vuosina ja niiden kasvua hidastaa vuonna 2026 osana sopeutumistoimia tehtävät pysyvät valtionosuusleikkaukset sekä vuoteen 2027 saakka mm. sote-siirtoon liittyvien takautuvasti perittävien valtionosuuksien leikkaus ja hallituksen päättämä yhden prosenttiyksikön indeksijarru. Verotulot ovat edelleen kuntien merkittävin tulonlähde. Niiden kasvu paranee suhdannetilanteen myötä. Kuntien verotulojen odotetaan kasvavan kohtalaisesti. Vuonna 2026 verotulojen odotetaan kasvavan 5,4 prosenttia. Kehyskauden lakimuutoksista aiheutuu vaikutuksia kuntien verotuloihin.

Kuntatalouden vuosikate heikkenee tänä vuonna. Kun valtionosuuksiin tehty määräaikaisten leikkaukset poistuvat, kohenee kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirta vuosina 2028 ja 2029. Painelaskelman mukaan kuntatalouden vuosikatteet eivät riitä nettoinvestointeihin. Tulojen ja menojen epätasapaino vaatii kuntapäättäjiltä pitkäjänteistä päätöksentekoa ja jatkuvia tasapainottamistoimia. Negatiiviset toiminnan ja investointien rahavirrat uhkaavat kasvattaa kuntien lainakantaa. Kuntatalouden kehitysarvioon liittyy riskejä muun muassa kauppaja-geopolitiikan epävarmuuden ja sote-kiinteistöjen lakisääteisen vuokra-ajan päättymisen vuoksi.

(Kuntatalousohjelma vuosille 2026-2029, Kevät 2025, Valtionvarainministeriön julkaisu)

3 Kuntatalous alueellisen ja Ylitornion kunnan näkökulmasta

Vuoden 2024 suhdannekatsauksesta käy ilmi, että Lapin liikevaihdon trendi kääntyi kasvuun ja henkilöstömäärän vuosimuutos oli liikevaihtoa myönteisempi. Toimialoista kehitystrendi on vahvimmin kasvussa majoitus- ja ravitsemustoiminnassa sekä matkailupalveluissa. Myös kaivostuominnassa, kuljetuksessa ja varastoinnissa, liike-elämää palvelevassa toiminnassa sekä luovalla alalla ja kulttuurissa kehitystrendi on Lapissa positiivinen. Vuonna 2024 Lapin kaikkien toimialojen liikevaihto väheni yhden prosentin verran edellisvuodesta. Liikevaihto laski toista vuotta peräkkäin, mutta vuonna 2024 lasku oli loivempaa kuin vuonna 2023, jolloin liikevaihto väheni 6,5 prosenttia. Ennakkoarvion mukaan Lapin liikevaihto oli vuonna 2024 lähes 16,3 miljardia euroa. Suhdannekatsauksessa tarkastelluista toimialoista teollisuuden osuus on liikevaihdosta suurin. Kaivostuominta mukaan luettuna teollisuuden osuus oli 48 prosenttia liikevaihdosta. Kaupan osuus liikevaihdosta oli 18 prosenttia, matkailulle tyypillisten toimialojen kuten majoitus- ja ravitsemustoiminnan ja matkailupalveluiden 8 prosenttia ja rakentamisen 6 prosenttia. Henkilöstömäärä kehittyi Lapissa koko maata myönteisemmin. Matkailu nostaa myös muita toimialoja kasvuun, teollisuudella on vaikea ajanjakso ja kehitys on ollut vaisuinta. (Lapin suhdannekatsaus vuoteen 2024, kevät 2025, Lapin luotsi)

Geopoliittisten muutosten myötä Lapin kehitysnäkymien kuva on muuttunut merkittävästi. Erityisesti muutos näkyy keskeisillä toimialoilla. Infrastruktuurin tarpeet ja keskustelu saavutettavuudesta ovat lisääntynyt sekä konkretisoituneet. Lappi näyttäytyy aluekehitykseltään Elinvoima, veto-voima ja pitovoima (EVP) -indeksitarkastelussa vahvana maakuntana. Pohjoisen ja Itäisen Suomen ohjelmat ovat valmistuneet. Ohjelmien toimeenpanossa tullaan hyödyntämään käytössä olevia kansallisia rahoitusinstrumentteja sekä EU:n ja NATO:n tarjoamia rahoitusmahdollisuuksia. Hallituksen puoliväliriihi piti sisällään ohjelmia tukevia toimia kuten esimerkiksi Rail Nordica eli Pohjolan radan suunnittelu eurooppalaiselle raideleveydelle. Lapissa on valmisteilla useita merkittäviä alueellisia ohjelmia ja strategioita, esimerkiksi Lappi-sopimus sekä Lapin ilmasto- ja energiastrategia. Pohjoisen liikenneyhteyksien merkitys on kirkastunut laajasti muuallakin kuin pohjoisessa, mikä näkyy yhteisenä tahtotilana pohjoismaiden ja EU-toimijoiden tukena Suomella. Rajat ylittävät liikenneyhteydet Ruotsiin ja Norjaan sekä raideliikenteen kehittämistarpeet korostuvat entisestään. Pohjoisen alueen liikenneyhteyksiin tehtävät investoinnit nähdään sijoituksina sekä turvallisuuteen ja huoltovarmuuteen että asukkaiden ja yritysten toimintaedellytyksiin. (Lapin alueelliset kehitysnäkymät-katsaus, kevät 2025, Lapin luotsi)

Lapin elinkeinoelämä on vireää ja vetovoimaista. Yrityskanta on kasvussa ja uusia yrityksiä on perustettu enemmän kuin lopetettu. Positiivisten suhdannetekijöiden yksi ajuri on merkittävä investointipotentiaali. Tällä hetkellä on käynnissä useita matkailuinvestointeja eri puolilla Lappia, puolustussektorin tarpeista nousseita ja muita julkisia investointeja, teollisuusinvestointeja sekä malminetsinnän investointeja. Korkojen laskun arvioidaan tukevan uusien investointien käynnistymistä. ELY-keskus myönsi vuonna 2024 yritys- ja kehittämisrahoitusta Lappiin noin 48 miljoonaa

euroa, joista yli puolet kohdistui yritysten kehittämis- ja investointihankkeisiin. Lappi on Suomen kansainvälisen matkailun veturi. Matkailuyritysten lähiajan näkymät ovat hyvät niin investointien kuin toiminnan suhteen. Lapin lentoasemien kautta kulki huomattavasti enemmän matkustajia kuin edellisenä vuonna. Osaavan työvoiman saatavuus koetaan Lapissa koko maata haasteellisemmaksi ja merkittäväksi kasvun esteeksi. Työvoiman kysynnässä näkyy matkailu heijastusvaikutuksineen monille toimialoille ja erilaisiin ammatteihin, sosiaali- ja terveysalan työvoimatarpeet sekä rakentaminen eri muodoissaan. Talouden elpyminen tukee Lapin investointipotentiaalin etene mistä toteutukseen, mikä heijastuu työvoimatarpeina useilla toimialoilla rakentamis- ja toimintavaiheen aikana. (Lapin alueelliset kehitysnäkymät-katsaus, kevät 2025, Lapin luotsi)

Ylitornion kunnassa oli tilastojen mukaan vuonna 2024 noin 380 yritystä, eri toimialat kattavasti edustettuina. Yritysten yhteenlaskettu liikevaihto oli vuonna 2023 hieman yli 117 miljoonaa euroa. Yritykset työllistivät vuonna 2023 hieman alle 600 henkilöä. Rekisteröityneitä yöpymisiä oli vuonna 2023 Ylitorniolla yhteensä melkein 22 000. Kotimaisten yöpyjien osuus oli yli 13 000 yöpymistä.

Ulkomaisten yöpyjien osuus hieman alle 9 000 yöpymistä. Ulkomaisten yöpyjien kärki: Ranska, Alankomaat, Saksa, Ruotsi, Espanja ja Iso-Britannia. Nousua edelliseen vuoteen oli yli 22%. Vuonna 2024 lukuihin on tullut lievää nousua ja ulkomaisten ja kotimaisten yöpymisien määrä on tasoittunut, eli ulkomaalaiset yöpymiset ovat nousussa. Aavasaksan Lappi brändistä vastuun otti Elävä Aavasaksa ry. ja kunnan matkailumarkkinointia hoitaa Original Lapland. Jatkossa markkinointityötä koordinoi kunnan puolelta elinvoimakoordinaattori, joka tekee tiivistä yhteistyötä matkailutoimijoiden kanssa. Ylitornion alueen tontti tarjonnalla houkuttelee uusia rakennusinvestointeja teollisuuden ja matkailun aloille, kotitalouksia unohtamatta. Aavasaksan alueelle on valmistumassa mittava mökkikylä ja ravintolainvestointi. Rajakauppa käy vilkkaana ja vilkas valtatie 21 tuo lisää kuhinaa kaupan ja palvelualojen yrityksille sekä ravitsemus- ja majoitusliikkeille. Kemi-Tornio alueen suurhankkeet sekä Lapin kaivoshankkeet ja Pohjois-Ruotsin sekä Pohjois-Norjan suurhankkeet tarjoavat työtä alueemme yrityksille ja yksityishenkilöille. Kunnan näkökulmasta uutta kasvupotentiaalia piilee mahdollisissa Ylitorniolle sijoittuvissa teollisuushankkeissa, kuten tuuli-voima- ja kaivoshankkeessa.

Ylitornion kunnan taseessa on aiemmilta vuosilta kertynyttä ylijäämää eivätkä kriisikuntakriteerit täyty. Ylitornion kunnassa on aiempina vuosina rahoitettu investointeja myös kassavaroilla, mutta huomioitava on se, että sekä Ylitornion kunnan että kuntakonsernin lainakanta on kasvanut hieman viime vuosina aiempiin vuosiin verrattuna. Ylitornion kunnan lainamäärä euroa per asukas (laskettuna 31.12.2024 asukasmäärällä) on 1 151 euroa. Kunnan taloustilanne on viime vuosina ollut hyvä ja taseessa on kertynyttä ylijäämää, mutta nyt ja tulevaisuudessa tulee taloudessa keskittyä ennakointiin ja hyvään varautumiseen, kun kuntien valtionosuuksia ja verotuloja on leikattu ja valtionosuudet uhkaavat vielä tulevaisuudessa pienentyä. Vuoden 2025 talousarvio ja taloussuunnitelma 2026-2027 on laadittu 336 400 euroa ylijäämäiseksi, tällä hetkellä tilinpäätösennuste tilanteesta 31.12.2025 näyttää että talousarvio vauhdissa olisi pysytty.

4 Verotulot ja valtionosuudet suunnittelukaudella

Ylitornion kunnan vuoden 2026 kehusehdotuksen verotuloennusteet on laadittu Kuntaliiton 13.8.2025 päivittämän veroennustekehikon perusteella, varovaisuuden periaate huomioon ottaen. Veroennustekehikon päivitys perustuu osin Valtiovarainministeriön kesäkuun taloudellisen katsauksen verotuloarvioihin. Elokuun veroennustekehikossa on lisäksi huomioitu verotilitykset

heinäkuuhun asti sekä Verohallinnon ennakkotieto elokuun verotilityksestä. Ennusteessa on myös huomioitu Verohallinnon 28.7.2025 julkaisema kuntakohtainen ennakkotieto valmistuvasta verotuksesta 2024.

Kunnallisveron ennuste tuleville vuosille heikkenee aiemmista arvioista, johtuen pääosin työllisyyden heikommasta kehityksestä kuluvana vuonna. Yhteisöveron ennuste vuosille 2026–2029 pienenee hieman toukokuun arviosta. Yhteisöjen ennakkoverot ovat elokuuhun asti kehittyneet ennusteen mukaisesti ja näin ollen ei tehty muutoksia kuluvan vuoden yhteisöveron kertymiin. (Kuntaliiton veroennustekehikko 13.8.2025)

Kuntaliiton julkaiseman veroennustekehikon mukaan Ylitornion kunnalle kertyvät verotulot eivät ole yleensä toteutuneet ennusteen mukaisesti, vaan varovaisuuden peruste huomioiden ollaan päästy lähemmäs. Vuoden 2026 kehusehdotukseen on arvioitu verotuloja varovaisuuden periaatteen mukaisesti 8 100 000 euroa. Verotuloja vuodelle 2025 on budjetoitu 7 800 000 euroa, tämän hetken arvion mukaan verotulot tulevat toteutumaan budjetin mukaisesti.

Valtuusto päättää lopulliset tulovero- ja kiinteistöveroprosentit vuodelle 2026 marraskuussa. Vuoden 2026 kehusehdotus on laskettu nykyisen veroprosentin kertymäennusteen mukaisesti, mutta verotulojen kertymään sisältyy aina epävarmuustekijöitä. Ylitorniolla kunnallisveroprosentti on 8,4 prosenttia. Kiinteistöveroprosentit Ylitorniolla ovat lähellä valtakunnallisia alarajoja.

Valtionosuudet on arvioitu Kuntaliiton 26.6.2025 päivitetyn kuntakohtaisten ennakkollisten valtionosuuslaskelmien perusteella. Laskelmaan päivitetään myöhemmin VM:n tuoreimmat valtion budjettiesitykseen sisältyvät muutokset.

Kuntaliiton ennakkolliset valtionosuuslaskelmat poikkeavat hieman valtiovarainministeriön ennakkollisista valtionosuuslaskelmista esimerkiksi sen vuoksi, että Kuntaliiton tasauslaskelma perustuu Kuntaliiton tuoreimpaan veroennusteeseen. Kuntaliiton valtionosuuslaskelmien summa sisältää myös opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet (vuoden 2025 tasolla), tulevan vuoden taso päivitetään laskelmiin vasta myöhemmin syksyllä, kun oikeat luvut ovat käytettävissä.

Vuoden 2026 kehusesitykseen on arvioitu valtionosuuksia varovaisuuden periaatteen mukaisesti 4 200 000 euroa. Valtionosuuksia vuodelle 2025 on budjetoitu samoin 4 200 000 euroa ja niiden arvioidaan toteutuvan hieman arvioitua pienempänä.

5 Talousarvion ja taloussuunnitelman tarkoitus ja tehtävät

Kunnan talousarvion lähtökohtana on kuntastrategia. Kuntastrategia määrittelee kunnan toiminnalle pitkän aikavälin tavoitteet, joiden noudattamista toteutetaan käyttötaloudessa ja investoinneilla käytettävissä olevin resurssein. Kuntastrategia on hyväksytty kunnanvaltuustossa

19.12.2022. Kunnan talouden tulee olla kestävällä pohjalla ja tasapainossa. Talouden suunnittelussa otetaan huomioon yleiset talouden näkymät, arvioitu väestön ja elinkeinojen kehitys sekä toimintaympäristön muutokset. Talousarvion laadinnan yhtenä lähtökohtana on turvata kuntien la-
kisääteisten tehtävien hoitamisen edellytykset.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen.

Taloussuunnitelmassa ja –arviossa esitetään tavoitteiden toteutuksen edellyttämät toiminnan ja talouden tavoitteet ja niiden edellyttämät määrärahat. Talousarvion tulee ohjata ja kannustaa tulokselliseen toimintaan. Tuloksellisuuden mittaamiseksi on löydettävä riittävästi mittareita, jotka kuvaavat toiminnan taloudellisuutta ja tehokkuutta, palvelun laatua ja vaikuttavuutta sekä työelämän laatua.

Kunnan hallintosääntöön on sisällytetty talouden hoitoa ja valvontaa koskevat määräykset osassa II. Talousarvion tehdään käyttötalouden menojen osalta nettomääräisenä. Investointien osalta on esitettävä investoinnin toiminnalliset tavoitteet, menot ja tulot (oma lomake). Talousarviossa ja –suunnitelmassa hyväksytään myös kunnan tytäryhtiöiden toiminnan ja talouden tavoitteet.

Talousarviossa ja –suunnitelmassa asetetaan:

- palvelutoimintaa ja investointihankkeita koskevat tavoitteet ja laajuus
- tehtävien ja hankkeiden meno- ja tuloarviot
- varsinaisen toiminnan ja investointien rahoitus

Yllämainittujen menojen ja tulojen budjetointi tehdään käyttötalous- ja investointiosissa. Toiminnan tuloksellisuutta ja rahoituksen riittävyttä kuvataan tuloslaskelmaosassa ja rahoituslaskelmaosassa.

Tavoitteet asetetaan ja hyväksytään sekä kunnan että kuntakonsernin osalta. Kuntakonsernin kannalta tulee esittää olennaiset tapahtumat, vastuut ja velat kuten:

- konsernijärjestelyt ja konsernirakenteen muutokset
- määräämisvallan hankkiminen konsernin ulkopuolisissa yhtiöissä
- merkittävät muutokset mainittujen yhteisöjen liiketoiminnassa ja toimialassa
- merkittävät tytäryhteisöjen investoinnit ja lainat
- tytäryhteisöille annettavat takaukset tai mahdolliset realisoituvat takausvastuut - merkittävät leasing- tms. vastuut, jotka liittyvät esim. investointeihin

Vuoden 2026 talousarvion laadintaohje perustuu vuoden 2043 tilinpäätökseen, vuoden 2025 talousarvioon ja ennusteeseen tulevasta toteutumasta sekä vuotta 2026 koskeviin tietoihin ja ennusteisiin kunnan meno- ja tulokehityksestä. Talousarvio- ja taloussuunnitelma koskee vuosia 2026-2028.

6 Talousarvion laadinta

Vuoden 2026 talouskehyksen lähtökohtana on talousarvion 2025 toteutumaennuste ja varautuminen mahdollisesti pieneneviin valtionosuuksiin ja verotuloihin tulevaisuudessa. Talousarvion laadintaa ohjaavat valtakunnan tasolla tapahtuvat muutokset. Tuleviin muutoksiin varautumisen ja ennakkoinnin tärkeyttä painotetaan myös talousarvion laadinnassa.

Talousarviokehys annetaan lautakuntakohtaisesti. Lautakunnat laativat talousarvioehdotuksen tulosaluekohtaisesti valtuustoon nähdessä sitovista eristä. Sitovat erät ovat toiminnalliset tavoitteet, talousarviovuoden 2026 tuloskortti sekä suunnitelmat vuosille 2027-2028. Lautakuntien tulee huomioida toiminnalliset muutokset koko suunnitelmakaudelle 2026-2028. Lopulliset luvut ovat samat suunnitelmavuosina 2027 ja 2028 ellei jokin oleellinen muutos ole tiedossa ja huomioitavissa.

Myös valtuustokausittain laadittavan sähköisen hyvinvointikertomuksen mukaiset tavoitteet ja painopisteet otetaan huomioon tulosalueiden toiminnallisissa tavoitteissa ja tuloskorteissa riittävässä laajuudessa. Käyttöön otettu tiedolla johtamisen järjestelmä ja sen tuomat mittarit otetaan riittävässä laajuudessa huomioon jo talousarvion laadintavaiheessa.

Toimintojen ja palveluiden tuottamistapojen vaihtoehdot tulee tarkastella ja kaikki vaihtoehtoiset ja ennen kaikkea edullisimmat tuotantotavat on tutkittava ja niihin siirtyminen on tehtävä suunnitelmasti. Talousarvion perusteluissa tulee esittää, miten tulosalueet vastaavat muuttuvaan toimintaympäristöön yhteistoimintaa ja palveluiden tuottamistapoja kehittämällä. Muutokset esitetään talousarviossa. Kaikki talousarvion luvut ilmoitetaan ja syötetään 100 euron tarkkuudella.

Lisäksi on varauduttava, että talousarviokehykseen tulee muutoksia hallituksen budjettiriihen edessä ja vuoden 2026 budjettiin vahvistettavien tehtävien, velvoitteiden ja muutosten tarkentuessa.

Kunnanhallituksen alustava talousarviokehys vuodelle 2026 on laadittu tilanteessa, missä tulevaisuuden ennustaminen on vaikeaa ja kuntatalouden näkymä huolestuttaa. Kunnille vuonna 2026 maksettavat valtionosuudet selviävät todellisuudessa vasta valtion syyskuun budjettiriihen jälkeen. Kehyksessä on huomioitu varovaisuuden periaate tulojen budjetoinnissa. Kehykseen tulee päästä joko ulkoisia tuloja kasvattamalla tai ulkoisia menoja karsimalla.

6.1 Toimintatuotot

Kunnan vapaaehtoiseen toimintaan liittyviä asiakasmaksuja korotetaan yleisen kustannustason nousun mukaisesti. Lautakunnat päättävät itsenäisesti maksujen korotuksesta. Mietittäväksi nousee myös ei-lakisääteisten tehtävien karsiminen menojen kasvun hillitsemiseksi. Päätökset tehdään samassa kokouksessa, missä päätetään talousarvioehdotuksesta. Maksutulojen

korotuksissa noudatetaan valtion päätösten mukaisia maksujen korotuksia. Tehdyt korotukset tulee ilmoittaa talousarviossa.

Talousarvioehdotuksessa tulee ilmoittaa myös käynnissä olevat hankkeet ja talousarviovuodelle 2026 haetut hankkeet ja niiden määrärahat. Tulojen kasvattamisen lisäksi pyritään miettimään, olisiko mahdollista saada ulkopuolista rahoitusta esimerkiksi valtiolta tai EU:lta.

6.2 Toimintamenot

Menojen budjetoinnissa otetaan huomioon tiedossa olevat ja tulevat kustannusten nousut. Lisäksi talousarviokehyksen laadinnan pohjalta varaudutaan, että valtion budjettiesityksen jälkeen lokakuussa joudutaan kustannuksia karsimaan entisestään ja varaudutaan heti lähtövaiheessa siihen, että kehyksessä voi tapahtua isojaakin muutoksia.

Toimintamenoissa tulee pysyä, huomioiden myös henkilöstökuluissa tapahtuvat muutokset. Jotta kunnan talous olisi tasapainossa, toimintojen tehostaminen ja menojen pienentäminen ovat välttämättömiä.

6.3 Sisäiset erät

Hallintokunnat tarkistavat myös sisäiset veloitukset ja ilmoittavat niistä talousarvion tekijöille syyskuun loppuun mennessä sekä laskentasihteereille täsmäyttämistä ja tarkistusta varten lokakuun aikana. Budjetin syötössä sisäiset erät tulee erotella selkeästi ja sopia työnjako. Sisäisten erien kanssa on noudatettava erityistä tarkkuutta. Varmista aina, että vastapuoli budjetoit saman summan. Talousarvion laadinnassa huomioidaan sisäisiä eriä määriteltäessä, että sisäisten erien vaikutus kunnan kokonaisuuteen on 0. Sisäisten erien korotukset on perusteltava. Toiminnan tehostamisessa ja budjetoinnissa pääpaino on aina ulkoisilla menoilla ja tuloilla. Toimintamenojen kasvuja ei tule kattaa sisäisiä veloituksia kasvattamalla. Sisäisistä kirjauksista on esitettävä tosite laskentasihteereille vastakkaisen kirjauksen varmistamiseksi.

Henkilöstösuunnitelma ja henkilöstömenot

7.1 Henkilöstösuunnitelmat

Talousarvion henkilöstösuunnitelmassa esitetään kunnassa täytettynä olevien virkojen ja toimien lukumäärä ja määrän muutokset suunnittelukaudelle 2026-2028. Henkilöstösuunnitelmassa lähtökohtana ovat tilinpäätös 2024, kuluva vuosi (2025) talousarvio ja tuleva suunnittelukauden esitykset. Henkilöstösuunnitelmaan on sisällytettävä myös toteutuneiden määräaikaisten palvelussuhteiden määrät ja arvio niiden kehityksestä suunnittelukaudelle.

Henkilöstölisäykset ovat sallittuja vain erittäin pakottavista ja erikseen perustelluista syistä. Myös sijaisten tarpeeseen on kiinnitettävä huomiota. Lomat tulee porrastaa toiminnan laatu huomioon ottaen. Tulee myös huomioida, että runsas eläköityminen ja pätevien henkilöiden saatavuusongelma pakottaa miettimään uusia ratkaisuja. Uusia tehtäviä perustetaan vain erittäin perustelluista syistä. Määräaikaisten palvelussuhteiden kohdalla täytyy aina olla asiallinen peruste.

7.2 Henkilöstömenojen budjetointi

Nykyiset työ- ja virkaehtosopimukset ovat voimassa vuoteen 2028 asti. Budjetin laadinnassa huomioidaan vuonna 2025 tehty työehtosopimuskohtaiset palkankorotukset. Vuodelle 2026 varaudutaan henkilöstökuluissa 3,2 prosentin korotukseen.

Edenred työhyvinvointiedun arvo on edelleen 100 euroa per henkilö ja kustannukset sen lisäksi 1,9 % per henkilö. Näiden vaikutus tulee huomioida budjetissa.

Ylitornion kunnan toimintakatteen saaminen tavoitellulle tasolle edellyttää myös henkilöstömenojen tarkistuksia. Henkilöstömenojen sivukulujen budjetoinnista tulee lautakunnille erillinen ohjeistus taloustoimistosta, joissa pohjana on muun muassa Kevan budjetointiohjeet.

Tarkemmat budjetointiohjeet ja alustava työnjako käydään läpi hallintokuntien kanssa talousarvion valmistelupalaverissa 2.9.2025. Koko suunnitelmakaudelle 2026-2028 käytetään samoja prosentteja sivukulujen budjetoinnissa, ellei budjetointiohjeessa muuta mainita. Eläkemenoperusteisen ta-sausmaksun kirjaukseen tulee erillinen ohje.

Hallintokunnat huolehtivat henkilöstösuunnitelmien toimittamisesta lautakuntien talousarvionesittelyn yhteydessä. Henkilöstösuunnitelmaan merkitään henkilöstön määrä tehtävänimikkeittäin

lukumäärinä vuoteen 2028 saakka. Henkilöstösuunnitelman yhteydessä täydennetään myös koulutussuunnitelma tulevalle vuodelle. Hallintokunnat huolehtivat talousarvion laadintaprosessin ajan myös, että kuluvan vuoden henkilöstön tiedot keskeytyksineen ja toteutuneine koulutuksineen ovat ajan tasalla sähköisessä järjestelmässä.

Rahoitustuotot ja –kulut sekä poistot

Rahoitustuotoissa ja –kuluissa tulee huomioida rahoitusmarkkinoiden epävarmat ajat ja näkymät sekä niiden vaikutus rahoituskuluihin. Kunnan sijoitusvarallisuus on sijoitettu maltillisen sijoituspolitiikan mukaisesti, jolloin suurin osa on sijoitettu korkorahastoihin. Rahoituskuluissa otetaan huomioon kuntatodistuksen ja päivittäisen maksuliikenteen tilin limiittien käytöstä aiheutuvat korot ja kustannukset sekä investointien rahoittamiseen otettavien lainojen hoitomenot.

Poistot budjetoidaan lähes saman suuruisena kuin vuonna 2025. Keskeneräisten investointien vaikutus poistojen suuruuteen tulee myös huomioida. Jos tiedossa on isoja korjauksia joko kuluvalle vuodelle tai tulevalle kaudelle poistopohjaan, tulee poistomäärät tarkistaa laskentasihteereiltä. Valmistumisajankohta määrittää poiston aloituksen ja se tehdään ensimmäisen kerran valmistumis-kuukautta seuraavalta kuukaudesta.

Poistojen kohdistaminen oikeille kustannuspaikoille varmistetaan laskentasihteereiltä ja työnjako poistojen syöttämisestä budjettiin on sovittava laskentasihteerien kanssa. Poistoissa huomioidaan mahdolliset muutokset kustannuspaikoissa sekä mahdolliset tulevat kertapoistot/romutukset. Poistojen vaikutus sisäisiin eriin tulee huomioida. Kts. kohta 9 investoinnit.

Investoinnit

Kaikki kiinteistöihin kohdistuvat investoinnit budjetoi tekninen osasto. Investointien kiireellisyysluokat määrittävät toteutuksen. Kiireellisyysluokan lisäksi tulee esittää perustelut luokalle sekä investoinnin toteutukselle. Jokaisesta investoinnista tehdään hankesuunnitelma lomakkeelle, jonka saa teknisen toimen toimistosihteeriltä. Jokainen hallintokunta esittää investointitarpeet tekniselle toimelle ja ottaa investoinneissa huomioon tulevien vuosien taloudelliset vaikutukset käyttötalouteen. Kaikkien kunnan omistamien kiinteistöjen osalta tulee esittää kiinteistön korjaus- ja perusrannussuunnitelmat seuraavien 5-10 vuosien aikana.

Investointien toteuttamisjärjestykseen vaikuttaa muun muassa hyvinvointialueella korostuva kunnan paikallisten palveluiden pysyvyyden varmistaminen. Ensisijaisesti investointiosassa on turvattava määrärahojen riittävyys kunnan lakisääteisten palveluiden toteuttamisen tarpeiden mukaan.

Investointiosan ylittäessä vuotuisten poistojen määrän, tulee arvioida muut rahoitusvaihtoehdot sekä huomioida niiden kustannusvaikutukset osana talousarvion laadintaa. Myös investoinneissa korostetaan suunnitelmallisuutta ja ennakointia. Investointien määrärahoihin ja rahoittamisen tarpeeseen vaikuttaa myös kunnan kassavarallisuuden kehitys.

Tulosalueen muut investoinnit – kuluvaan käyttöomaisuuteen – tekee ao. tulosalue ja ne käsitellään lautakuntien talousarviokokouksessa. Jokainen tulosalue täyttää hankesuunnitelman, oli hankkeita tai ei, toimittaa allekirjoitettuna toimielimen kokoukseen, jos esittelijä on ne hyväksynyt. Käyttöomaisuuden aktivointiraja on 10 000 euroa, jota pienemmät hankinnat kirjataan käyttötalouteen vuosikuluksi. Aktivointiraja määrittää, varataanko kalusto- tai tarvikehankintaan määräraha talousarvion käyttötalousosaan vai investointiosaan. Mikäli yli 10 000 euron hankinta rahoitetaan leasingillä, on leasingvuokra käyttötalouden kulua. **Investointiosassa on myös varattava vuodelle 2025 budjetoidusta hankkeesta se osa määrärahasta, joka siirtyy toteutettavaksi vuodelle 2026.**

Lähes kaikki kalustohankinnat pyritään hankkimaan leasingrahoituksella. Jos hankinnan voi rahoittaa leasingillä, ao. tulosalueen viranhaltijan on hankintaohjeen mukaisen hankintapäätöksen teon jälkeen tiedotettava hallintojohtajaa ja taloussuunnittelua. Leasing-hankinnan rahoitussopimuksen toimittajan kanssa huolehtii hallintojohtaja. Toimittajan kanssa rahoitettaviin leasinghankintoihin käytetään ensisijaisesti kuntarahoituksen kanssa solmittua leasingrahoituslimiittiä. Leasing-vuokra kirjataan aina kuluksi käyttötalouteen.

Käyttöomaisuuden kunnossapito on normaalia vuosikulua ja määräraha varataan käyttötalousosaan. Mikäli kyseessä on esimerkiksi remontti, josta syntyy poistoperuste ja kustannus on yli 10 000 euroa, määräraha varataan investointiosaan. Purkaminen ja siitä syntyvät menoerät ovat aina käyttötaloutta, mutta tiedossa olevat purkamiset ja peruskorjaukset tulee ilmoittaa taloustoimistoon, jotta ne voidaan huomioida mahdollisten kertapoistojen tai romutusten määrässä.

Talousarvion laadinnan muut huomiot

Talousarviokehys 2026 on laadittu tilanteessa, jossa valtion budjettia ei ole vielä vahvistettu ja niin veroennustekehikot kuin lopullisten, kunnille tilitettävien valtionosuuksien määrä on vielä vahvistamatta. Talousarvion laadinnan edetessä tulee ottaa huomioon, että lopulliset talousarvioesitykset voivat poiketa huomattavasti alkuperäisestä, 25.8.2025 vahvistettavasta talousarvion 2026 kehusehdotuksesta. Kuluvalle vuodelle 2025 ajoittui historiallisen suuri uudistus, kun TE-uudistus astui voimaan 1.1.2025 ja vastuu työvoima- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä siirtyi TE-hallinnolta kunnille. Vasta tulevaisuus näyttää kuinka tämän muutoksen taloudellisten vaikutusten arvioinnissa on onnistuttu.

Hintojen nousu ja suhteessa pienenevät verotulot ja valtionosuudet aiheuttavat väistämättä menojen tarkastamista, jos ei heti niin tulevaisuudessa. Kehusehdotuksessa palkkojen nousuun on varauduttu 3,2 prosenttia, mutta toisaalta lautakuntien toimintakatteita (muuta menoja) on supistettu, jotta taloutta saadaan tasapainotettua. Talousarvion 2026 kehusehdotus on laskettu hieman ylijäämäiseksi, mutta kehusehdotuksen mukaisesti vuosikatteen painuessa matalalle on väistämätöntä, että lähivuosina isot investoinnit on rahoitettava lainarahalla.

Talousarvion laadinnassa tulee huomioida ja esittää tytäryhteisöjen merkittävät investoinnit ja mahdollisesti otettavat uudet lainat ja niihin esitettävät kunnan omavelkaiset takaukset.

Lopulliset laskelmat talousarviolaadinnan tueksi päivitetään sekä verohallinnon että kuntaliiton ja VM:n toimesta sitten, kun valtion talousarvio vuodelle 2026 vahvistetaan.

Liite § 121: TA2026 luvut

Ylitornion kunta

BUDJETIN VAIHEET

Esitys lautakunnalle

Ulkoinen/Sisäinen

01.01.2026 - 31.12.2026

	Edellinen TP	Ed.budj. 2025	LTK-ESITYS 2026	KH-ESITYS 2026	TALOUSARVO 2026
00000400 Sivistystoimen hallinto					
33000 Toimintatuotot	130 087	60 000	50 000		
34000 Toimintakulut	-186 246	-211 400	-198 900		
34999 Toimintakate	-56 159	-151 400	-148 900	0	0
00000410 Perusopetus					
33000 Toimintatuotot	272 901	205 900	182 000		
34000 Toimintakulut	-4 007 541	-3 960 300	-4 197 200		
34999 Toimintakate	-3 734 640	-3 754 400	-4 015 200	0	0
00000415 Varhaiskasvatus					
33000 Toimintatuotot	63 075	47 500	50 700		
34000 Toimintakulut	-2 081 265	-2 326 500	-2 358 100		
34999 Toimintakate	-2 018 190	-2 279 000	-2 307 400	0	0
00000430 Keskiasteen koulu					
34000 Toimintakulut	-40 850	-61 000	-45 000		
34999 Toimintakate	-40 850	-61 000	-45 000	0	0
00000440 Tornionlaakson kirjasto					
33000 Toimintatuotot	230 674	215 800	166 100		
34000 Toimintakulut	-497 128	-542 500	-595 500		
34999 Toimintakate	-266 454	-326 700	-429 400	0	0
00000445 Kansalaisopisto					
33000 Toimintatuotot	147 321	122 300	110 600		
34000 Toimintakulut	-563 838	-551 800	-560 400		
34999 Toimintakate	-416 517	-429 500	-449 800	0	0
00000450 Vapaa-aikatoimi					
33000 Toimintatuotot	159 436	212 100	201 600		
34000 Toimintakulut	-994 175	-1 165 400	-931 400		
34999 Toimintakate	-834 739	-953 300	-729 800	0	0
Yhteensä					
33000 Toimintatuotot	1 003 494	863 600	761 000		
34000 Toimintakulut	-8 371 043	-8 818 900	-8 886 500		
34999 Toimintakate	-7 367 549	-7 955 300	-8 125 500	0	0

Liite § 121: TA2026 tekstit**4.4.1. Sivistyksen hallinto (400)****Toimielin** Sivistyslautakunta**Tulosalueen nimi** Hallinto**Tilivelvollinen** Sivistysjohtaja**Toiminnan kuvaus**

Sivistystoimen hallinto valmistelee sivistyslautakunnan alaisuudessa palvelutoimintojen järjestämiseen liittyvät hallinnolliset tehtävät sekä huolehtii osaltansa sivistystoimen yksiköiden toimintoedellytysten järjestämisestä ja yhteistyöstä sivistystoimen yksiköiden välillä ja muiden hallinnonalojen kesken. Sivistystoimen hallinnon alaisuuteen kuuluu myös maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyvät asiat.

Talousarviovuoden 2026 toiminnalliset tavoitteet

Sivistystoimen hallinnon alaisessa kotouttamistoiminnassa ja maahanmuuttopalveluissa toimitaan edelleen loppuvuonna 2024 päivitetyn kotouttamisen edistämisen ohjelman mukaisesti. Kunta ei vastaanota uusia kiintiöpakolaisia, mutta olemassa olevien perheiden kotouttamisen tukeminen jatkuu osana normaalia maahanmuuttopalveluiden kokonaisuutta.

Vuonna 2026 painopiste siirtyy kiintiöpakolaisten kotouttamisen rinnalla laajempaan maahanmuuttajatyöhön, joka koskee myös muita kuntaan muuttavia henkilöitä. Kunnan pakolaisohjaajan tehtäväkuvaa laajennetaan kattamaan yhä enemmän myös muiden maahanmuuttajaryhmien neuvontaa ja ohjausta. Tämä sisältää esimerkiksi kansainvälisten opiskelijoiden, matkailualan työntekijöiden ja perheiden tukemisen kuntaan asettumisessa sekä palvelujärjestelmään integroitumisessa.

Lisäksi sivistystoimen hallinnon sihteerin tehtäväkuvaa ja työnjakoa tarkennetaan siten, että se tukee lautakunta työskentelyä sekä hallinnon kehittämistä.

Taloussuunnitelma 2027-2028

Painopiste pakolaisohjauksessa ja maahanmuutto työssä siirtyy entistä enemmän ennaltaehkäisevään ja yhteisölliseen kotoutumistyöhön, jossa korostuvat: yhteistyö koulutoimen, varhaiskasvatuksen ja vapaa-aikapalveluiden kanssa, kieli- ja kulttuuritietoisuuden vahvistaminen kunnan palveluissa, kansainvälisten työntekijöiden ja opiskelijoiden kotoutumisen tukeminen paikallisyhteisöön, sekä maahanmuuttajataustaisten nuorten koulutuspolkujen ja osallisuuden tukeminen.

Pakolaisohjaajan tehtävä laajenee edelleen koordinoimaan kaikkien maahanmuuttajaryhmien ohjauspalveluita sekä toimimaan yhdyshenkilönä kunnan, oppilaitosten, yritysten ja järjestöjen välillä. Lainsäädännön ja valtion korvausjärjestelmän muutosten myötä kotouttamistoiminnan rahoitus perustuu yhä enemmän laskennallisiin korvauksiin.

Ylitornion tavoitteena on kehittää kotouttamispalveluista osaamisperusteinen ja yhteistyöhön nojaava kokonaisuus, joka tukee kunnan elinvoimaa ja vastaa kasvavaan kansainvälisyyteen niin työelämässä, koulutuksessa kuin vapaa-ajassakin.

Talousarvion toimintatavoitteet vuodelle 2026

Tavoite	Toimenpiteet	Aikataulu	Mittarit
Rohkeasti elinvoimainen - Palvelut			
Laadukkaat palvelut	Laadukkaat ja asian- tuntevat sivistystoimen hallintopalvelut	Vuosi 2026	Itsearviointi ja saatu asiakaspalaute
Rohkeasti elinvoimainen - Talous			
Kestävä kunta- ja konsernitalous	Talouden sopeuttamien muuttuneeseen toimintaympäristöön.	Jatkuvaa	Osavuositarkastus ja tilin päätös.
Rohkeasti elinvoimainen - Kuntalainen ja henkilöstö			
Hyvinvoivat kuntalaiset	Parantaa kuntalaisten ja henkilöstön tyytyväisyyttä sivistystoimen palveluihin ja päätöksentekoon.	Vuosi 2026 ja suunnitelmakaudet 2027-2028	Kuntalaisten ja henkilöstön tyytyväisyys
Kuntalaisten kunta - Yhteisöllisyys ja osallisuus			
Maahanmuuttajien kotoutuminen	Maahanmuuttajien koulutus- ja työelämävalmiuksien kehittäminen	Vuosi 2026 ja suunnitelmakaudet 2027-2028	Asiakastytyväisyys maahanmuuttopalveluihin Osallistujamäärä kieli-

			ja työelämävalmennus- kissa
--	--	--	--------------------------------

Suoritteet ja tunnusluvut

Henkilöstö

	TP2024	TA2025	TA2026	TS2027	TS2028
Sivistysjohtaja	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Toimistosihteeri	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3
Pakolaisohjaaja	2	1,4	1	1	1

4.4.2. Perusopetus (410)

Toimielin Sivistyslautakunta

Tulosalueen nimi Perusopetus

Tilivelvollinen Sivistysjohtaja

Toiminnan kuvaus

Peruskoulut tarjoavat laadukasta yleissivistävää perusopetusta 0.-9. –luokkalaisille turvallisissa ja kannustavissa oppimisympäristöissä. Tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua tasapainoisiksi, terveen itsetunnon omaaviksi ihmisiksi ja kriittisesti ympäristöään arvioiviksi yhteiskunnan jäseniksi. Tehtävänä on myös tukea resurssien suomissa puitteissa oppilaiden yksilöllistä ja yhteisöllistä tietojen ja taitojen rakennusprosessia, oppilaiden tavoitteellista opiskelua sekä ohjata oppimis- ja työskentelytapoihin, jotka ovat elinikäisen oppimisen välineitä.

Talousarviovuoden 2026 toiminnalliset tavoitteet

Perusopetus jatkaa hallinnollisesti yhtenä kouluna, joka toimii toistaiseksi kahdessa toimipisteessä. Valtuuston voimassa olevan päätöksen mukaisesti Mellakosken toimipiste voidaan lakkauttaa viranhaltijapäätöksellä, mikäli oppilasmäärä laskee alle kuuden oppilaan. Lukuvuoden 2026–2027 alusta lähtien myös esiopetus siirtyy perusopetuksen alaisuuteen. Perusopetuksessa eletään oppimisen tuen uudistuksen siirtymäkautta. Tavoitteena on vahvistaa tukitoimia ja varmistaa erityisopetuksen riittävyys.

Määräaikainen laaja-alainen erityisopettaja vakinaistetaan.

Opettajia pyritään sitouttamaan yrittäjyyskasvatukseen, ja tämä huomioidaan koulukohtaisen kehittämislisän avulla. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden yrittäjyystaitoja, luovaa ajattelua ja työelämävalmiuksia osana perusopetuksen kokonaisuutta. Hankerahoituksia hyödynnetään koulun kehittämisen tukena. Talousarviokaudella selvitetään myös mahdollisuudet Mellakosken toimipisteen elinvoimaisuuden tukemiseen hankkeiden ja kokeilujen avulla.

Oppilashuollon palvelut tuotetaan hyvinvointialueen toimesta. Yhteistyötä ja uusia toimintatapoja kehitetään, jotta oppilashuolto pysyy laadukkaana ja helposti saavutettavana. Talousarviokaudella painotetaan oppilaiden osallisuuden ja kuulluksi tulemisen mahdollistamista sekä henkilöstön hyvinvoinnin tukemista, mm. ammatillisen kehittymisen ja työssä jaksamisen kautta.

Koululaisten iltapäivätoiminnan järjestämiseen liittyviä haasteita selvitetään edelleen, ja toiminnan vakinaistamista ja kehittämistä jatketaan.

Koulukuljetukset kilpailutetaan vuoden 2026 aikana. Kilpailutuksessa käytetään ulkopuolista asiantuntijaa. Kuljetuskustannusten nousuun varaudutaan talousarviossa.

Yhteistyötä Pellon kunnan ja Ylitornion yhteiskoulun lukion kanssa jatketaan opetuksen hankinnassa ja tuottamisessa. Lukuvuonna 2025–2026 kunta myy lukiolle kuvataiteen ja maantieto-biologian opetusta sekä ostaa terveystiedon opetusta. Pellon kunta myy Ylitorniolle musiikin opetusta ja Ylitornio myy teknisen käsityön opetusta Pelloon. Talousarviokaudella selvitetään lähivuosien tarpeet ja laaditaan suunnitelma toiminnan toteuttamisesta.

Opetusministeriö on tiedottanut, että osaamistakuun muutos perusopetuksessa tulee voimaan 2026 ja sitä sovelletaan vuonna 2027. Tavoitteena on varmistaa kansallisesti yhtenäiset menettelyt, joilla jokainen oppilas saavuttaa riittävät perustaidot jatko-opintoihin.

Taloussuunnitelma 2027-2028

Perusopetuksen toiminnassa ja sen kehittämisessä jatketaan edelleen sivistystoimen kehittämissuunnitelmassa 2020–2025 linjattuihin tavoitteisiin. Keskeisenä painopisteenä on opetuksen laadun vahvistaminen, oppilaiden hyvinvoinnin tukeminen sekä osaamisen kehittäminen kaikilla koulutusasteilla.

Esiopetus siirtyy perusopetuksen alaisuuteen lukuvuoden 2026–27 alusta lähtien, mikä mahdollistaa entistä yhtenäisemmän opetuksen ja kehityksen seurannan esi- ja alkuopetuksen välillä.

Talousarviokaudella 2027–2028 korostetaan myös henkilöstön osaamisen vahvistamista ja työhyvinvointia sekä monipuolisia yhteistyömuotoja muiden kuntien, lukioden ja paikallisten toimijoiden kanssa opetuksen ja oppimisen kehittämiseksi.

Talousarvion toimintatavoitteet vuodelle 2026

Tavoite	Toimenpiteet	Aikataulu	Mittarit
Rohkeasti elinvoimainen - Palvelut			
Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa	Jatketaan koulujen ja opiskeluhuollon yhteistyön kehittämistä	Jatkuva kehittäminen.	Organisaatioiden it-searviointi
Oppimisen tuen lainsäädännön uudistus	Valmistaudutaan kehittämään toimintaa lainsäädännön muutoksen mukaisesti	1.8.2026 mennessä	Toiminta muutettu uuden lainsäädännön mukaiseksi

Rohkeasti elinvoimainen - Talous			
Toiminnan tehokkuus	Toiminta järjestetään laadukkaasti ja tehokkaasti, inhimillisyyttä unohtamatta.	Jatkuva kehittäminen	Oppilaskohtaiset kulut ovat verrannollisia vastaavankokoisiin kuntiin/yksiköihin
Rohkeasti elinvoimainen - Kuntalainen ja henkilöstö			
Henkilöstön sitouttaminen ja työhyvinvointi	Henkilöstö sitoutuu yhteisesti laadittuihin pelisääntöihin	Jatkuva kehittäminen	Organisaation itsearviointi Vähentyneet poissaolot Yhteisten tapahtumien määrä
Rohkeasti elinvoimainen - Yrittäjyys			
Yrittäjyyskasvatus	Pyritään luomaan oppilaille myönteinen ja realistinen kuva yrittäjähenkisestä toiminnasta	Jatkuva kehittäminen	Opettajien sitouttaminen Tapahtumien ja tilaisuuksien määrä
Kuntalaisten kunta - Yhteisöllisyys ja osallisuus			
Maahanmuuttajien koutuminen	Yhteistyön kehittäminen kaikkien osallisten kanssa	Jatkuva kehittäminen	Maahanmuuttajat koutuvat paikkakunnalle, saavat koulutuksen ja työllistyvät.

Suoritteet ja tunnusluvut

	TP2024	TA2025	TA2026	TS2027	TS2028
Oppilasmäärä	254	265	253	224	203
Menot €/oppilas	14 500	14 500	15 100	15 100	15 100
Perusopetuksen päättävistä oppilaista sijoittuu jatko-opintoihin %	100	100	100	100	100

Henkilöstö

	TP2024	TA2025	TA2026	TS2027	TS2028
Luokanopettaja	10,9	9	10	10	10
Valmistava luokanopettaja	1	0	0	0	0
Resurssiopettaja (hankerahoitus)	1	1	1	1	1
Lehtori	10	10	10	10	10
Erityisopettaja	3,5	4	4,6	4	4
Koulunkäynninohjaaja	7,2	6,4	6,4	6,4	6,4
Toimistosihtööri	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Rehtori	1	1	1	1	1
Sivistysjohtaja	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Apulaisjohtaja/opinto-ohjaaja	1	1	1	1	1
Ruotsinkielinen opettaja	0	1	0	0	0

4.4.3. Varhaiskasvatus (415)

Toimielin Sivistyslautakunta

Tulosalueen nimi Varhaiskasvatus

Tilivelvollinen Varhaiskasvatusjohtaja

Toiminnan kuvaus

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia sekä tukea yksilöllisesti lapsen oppimisen edellytyksiä. Varhaiskasvatus on lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävä ja syrjäytymistä ehkäisevä palvelu.

Talousarviovuoden 2026 toiminnalliset tavoitteet

Esiopetuksen siirto varhaiskasvatuksesta perusopetukseen toteutetaan 1.8.2026 alkaen. Tila-asioiden ratkettua aletaan valmistella sivistystoimen kehittämissuunnitelmassa ollutta tavoitetta luoda Ylitorniolle soveltuva avoimen varhaiskasvatuksen malli. Päiväkodin henkilöstörakennetta muutetaan varhaiskasvatustilain edellyttämällä tavalla muuttamalla kaksi eläköitymisen seurauksena avoimeksi jäänyttä varhaiskasvatuksen lastenhoitajan toimea varhaiskasvatuksen sosionomin toimiksi. Omassa kodissa tapahtuvan perhepäivähoidon toimintaedellytyksiä selvitetään toimintavuoden aikana. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen tuntiluokat tarkistetaan 1.8.2026 alkavalle toimintakaudelle.

Taloussuunnitelma 2027-2028

Taloussuunnitelmavuosien aikana varhaiskasvatuksessa on tavoitteena käynnistää avoimen varhaiskasvatuksen toiminta. Päiväkodin henkilöstörakenteen muuttamisessa jatketaan mahdollisesti avoimeksi jäävien varhaiskasvatuksen lastenhoitajien toimien muuttamista varhaiskasvatuksen sosionomien tai opettajien toimiksi, jotta päästään vuoteen 2030 mennessä lain edellyttämään henkilöstörakenteeseen.

Talousarvion toimintatavoitteet vuodelle 2026

Tavoite	Toimenpiteet	Aikataulu	Mittarit
Rohkeasti elinvoimainen - Palvelut			

Palvelut järjestyvät lain määräämässä ajassa	Varhaiskasvatuspaikan järjestäminen ja osoittaminen	Jatkuvaa	Varhaiskasvatuslain määräämä aika.
Rohkeasti elinvoimainen - Talous			
Palvelutoiminta on tehokasta ja taloudellisesti kestävä	Talouden sopeuttaminen palvelun kysynnän mukaan. Perustellut hankinnat ja rekrytoinnit.	Jatkuvaa	Tilinpäätöksen talouden tunnusluvut. Hoitopäivän hinta.
Rohkeasti elinvoimainen - Kuntalainen ja henkilöstö			
Henkilöstön pedagoginen osaaminen on riittävää ja toiminta vasun mukaista	Henkilöstörakenne. Koulutukset.	Jatkuvaa	Varhaiskasvatuslain vaatima henkilöstörakenne ja kelpoisuus.
Kuntalaisten kunta - Yhteisöllisyys ja osallisuus			
Lasten ja huoltajien osallistaminen ja yhteisöllisyyden lisääminen	Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua erilaisiin menetelmin.	Jatkuvaa	Osallistujien määrät ja menetelmät.
Viestintä ja markkinointi - maine rakentuu teoista			
Hakemusasiointi ja viestintä on sujuvaa ja helppoa	Mahdollisuus sähköiseen asiointiin. Toiminnanohjausjärjestelmän monipuolinen käyttö.	Jatkuvaa	Sähköisten hakemusten, päätösten ja viestien määrä järjestelmässä.

Suoritteet ja tunnusluvut

	TP2024	TA2025	TA2026	TS2027	TS2028
Suoritteet					
Hoitopäivät	14 348	16 000	16 100	16 100	16 100
Tunnusluvut					
Menot €/hoitopäivä	116	117	127	127	127

Henkilöstö

**Esityslista
Sivistyslautakunta**

**9/2025
20.10.2025**

	TP2024	TA2025	TA2026	TS2027	TS2028
Luokanopettaja	0,1	0,1	0,1	0	0
Varhaiskasvatusjohtaja	1	1	1	1	1
Varhaiskasvatuksen erityisopettaja	0,4	1	1	1	1
Varhaiskasvatuksen opettaja	5,1	6	6	6	6
Varhaiskasvatuksen sosionomi	2,4	3	3	5	5
Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja	10,4	12,1	11	9	9
Perhepäivähoitaja	2,1	2	2,8	2	2
Ryhmäavustaja	1,8	2	2	2	2
Varhaiskasvatuksen kiertävä lasten- hoitaja	0,9	1,2	1,2	1,2	1,2
Päiväkodin johtaja	0,8	1	1	1	1
Toimistosihteeri	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4
Siivooja	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6

4.4.4. Keskiasteen koulut (430)

Toimielin Sivistyslautakunta

Tulosalueen nimi Keskiasteen koulut

Tilivelvollinen Sivistysjohtaja

Toiminnan kuvaus

Sivistyslautakunta tukee ylitorniolaisten nuorten keskiasteen kouluttautumista. Uusi oppivelvollisuuslaki on ollut voimassa vuodesta 2021 lähtien, ja sen myötä oppivelvollisuus on laajentunut sekä toisen asteen opinnot ovat maksuttomia. Oppivelvollisuuden laajentuminen edellyttää, että kunta toteuttaa oppivelvollisuuslain mukaiset valvonta- ja ohjausvelvoitteet, ja näitä velvoitteita seurataan ja kehitetään edelleen vuonna 2026–2027.

Talousarviovuoden 2026 toiminnalliset tavoitteet

Sivistystoimi tukee lukiota osallistumalla lukion siivoukseen ja opiskelijoiden ruokailujen järjestämiseen. Toisen asteen opiskelijoiden kuljetuskustannuksista vastaa oppivelvollisuuslain uudistuksen jälkeen Kela, ja kuljetusjärjestelyjä seurataan ja kehitetään edelleen vuonna 2026.

Vuonna 2024 perustettu lukion kannatusosakeyhtiön ja kunnan yhteistyötä sekä tulevaisuuden näkymiä käsittelevä työryhmä on kokoontunut useita kertoja, ja työryhmän toiminta jatkuu myös vuonna 2026 tavoitteena vahvistaa lukion toimintaedellytyksiä ja kehittää yhteistyötä osapuolten välillä.

Lisäksi henkilöstön yhteistyöstä ja rekrytointeja lukion kanssa jatketaan ja henkilöstön käyttöä yrittään tehostaa, jotta opetuksen ja muiden palveluiden järjestäminen on mahdollisimman joustavaa ja taloudellisesti kestävä.

	TP2024	TA2025	TA2026	TS2027	TS2028
Tunnusluvut					
Menot €/oppilas	1 280	1 800	1 800	1 800	1 800
Yhteisten opettajien lukumäärä	4,6	4	4	4	4

4.4.5. Tornionlaakson kirjasto (440)

Toimielin Sivistyslautakunta

Tulosalueen nimi Tornionlaakson kirjasto

Tilivelvollinen Kirjastotoimenjohtaja

Toiminnan kuvaus

Tornionlaakson kirjasto tuottaa kirjasto- ja tietopalvelut Ylitornion ja Pellon kunnissa. Kirjasto tarjoaa pääsyn aineistoon, tietoon ja kulttuurisisältöihin; ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa; edistää lukemista ja kirjallisuutta ja tarjoaa tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon. Kirjaston tehtävänä on lisäksi tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelemiseen ja kansalaistoimintaan sekä edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.

Ylitornion kunnan kulttuuritoiminnasta vastaa kirjastotoimi lukuun ottamatta säännöllistä elokuvatoimintaa, josta vastaa vapaa-aikatoimi. Kulttuuritoiminnalla kunta edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä; luo edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle; edistää kulttuurin ja taiteen harrastamista sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa; tarjoaa mahdollisuuksia kulttuurin ja taiteen eri muotojen ja alojen tavoitteelliseen taide- ja kulttuurikasvatukseen; edistää kulttuuriperinnön ylläpitämistä ja käyttöä sekä paikallista identiteettiä tukevaa ja kehittävää toimintaa; edistetään kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa sekä edistää kulttuurista vuorovaikutusta ja kansainvälistä toimintaa ja toteuttaa muita kulttuuriin ja taiteeseen liittyviä toimia.

Talousarviovuoden 2026 toiminnalliset tavoitteet

Pellon kunnan heikentyneen taloustilanteen vuoksi Pellon kirjaston asiakaspalveluaikoja supistetaan. Toinen kirjaston vakituisista toimista on tällä hetkellä täytetty määräaikaaisesti, eikä toimea määräaikaaisuuden päätyttyä ensi vuonna enää täytetä. Asiakaspalveluaikojen lisäksi myös muita Pellon kirjaston palveluja sopeutetaan vastaamaan supistuneita resursseja. Tornionlaakson kirjaston yhdistämissopimus tullaan päivittämään, mikä vaikuttaa Pellon kunnan maksuosuuteen ja pienentää sivistystoimen tuottoja.

Kirjastoauton kunto on osoittautunut paremmaksi kuin aiemmin arvioitiin. Kirjastoautotoimintaa kehitetään edelleen nykyisellä kalustolla molemmissa kunnissa.

Tornionlaakson kirjastolle laaditaan kokoelmapolitiikka, jossa määritellään periaatteet aineiston hankinnalle, valinnalle ja poistolle.

Lukutaitotyön kehittämistä jatketaan yhteistyössä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja muiden sidosryhmien kanssa. Lisäksi e-aineistojen markkinointia vahvistetaan.

Ylitornion kunnan kulttuuritoiminta tarjoaa säännöllisesti tapahtumia kaikenikäisille kuntalaisille. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen lapsille ja nuorille tarjotaan kulttuurisisältöjä kulttuurikasvatussuunnitelman mukaisesti. Lisäksi järjestetään *Matkalla*-mallin mukaisia kulttuuriyöpajoja valituille aikuis- ja lapsiryhmille.

Ylitornion kunnan historiaprojektia, jonka toteutusta sivistyslautakunta päätti syksyllä 2023 siirtää kolmella vuodella eteenpäin kiristyneen taloustilanteen vuoksi, ei taloudellisista syistä voida jatkaa vuonna 2026. Suunniteltu työ perutaan.

Taloussuunnitelma 2027-2028

Kirjastotoiminnan kehittämisessä huomioidaan erityisesti lisääntyvä seniori-ikäinen väestö ja se, miten palvelut saadaan järjestettyä heille saavutettavalla tavalla. Senioriväestö huomioidaan myös lukutaitotyötä kehitettäessä.

Kirjaston yhteistyötä Lapin kirjastojen sekä muun kirjastoverkon kanssa syvennetään edelleen ja tehdään aktiivisesti yhteistyötä niin kulttuurin, kasvatuksen kuin muiden alojen paikallisten toimijoiden kanssa.

Kunnan kulttuuritoimintaa kehitetään suunnitelmallisemmaksi ja laaditaan varhaiskasvatus- ja perusopetusikäiset lapset tavoittavan kulttuurikasvatussuunnitelman lisäksi laajempi kulttuurisuunnitelma.

Talousarvion toimintatavoitteet vuodelle 2026

Tavoite	Toimenpiteet	Aikataulu	Mittarit
Rohkeasti elinvoimainen - Palvelut	Kirjastolla on kokoelmapolitiikka, jonka mukaisesti kehitetään ja ylläpidetään myös jatkossa monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa.	Laaditaan kirjallinen kokoelmapolitiikka.	Kokoelmapolitiikan valmistauminen.

	Kirjaston tarjoamia e-aineistoja käytetään aktiivisesti.	E-aineistojen markkinointia kehitetään.	E-aineistojen lainaus- ja käyttömäärät
	Ylitornion kunnan historiatyö käynnistetään uudestaan.	Ylitornion kunnan historian teko käynnistetään uudestaan.	Historiatyö on käynnistetty ja etenemisestä päätetty

Suoritteet ja tunnusluvut

	TP2024	TA2025	TA2026	TS2027	TS2028
Suoritteet					
Fyysisen aineiston lainat	95 017	100 000	100 000	100 000	100 000
E-aineiston lainat ja käyttökerrat	16 383	15 000	20 000	20 000	20 000
Kävijät	65 427	70 000	65 000	65 000	65 000
Tapahtumat ja näyttelyt	125	100	100	100	100
Tunnusluvut					
Fyysisen aineiston lainat/asukas	13,54	15	15	15	15
Menot €/fyysisen aineiston laina	5,8	5	5	5	5
Nettomenot €/asukas	78,57	90	90	90	90

Henkilöstö

	TP2024	TA2025	TA2026	TS2027	TS2028
Kirjastotoimenjohtaja	1	1	1	1	1
Kirjastonhoitaja	1	2	2	2	2
Kirjastovirkailija	3	2	1	1	1
Kirjastoautonkuljettaja-virkailija	1	1	1	1	1
Pedagoginen kirjastovirkailija	1	0	0	0	0

4.4.6. Meän Opisto (445)**Toimielin** Sivistyslautakunta**Tulosalueen nimi** Meän Opisto**Tilivelvollinen** Sivistysjohtaja**Toiminnan kuvaus**

Meän Opiston toiminnan perustehtävä on tuottaa alueellisiin sivistystarpeisiin pohjautuvia elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia, kehittää niitä paikallisesti sekä tukea persoonallisuuden ja sosiaalisten taitojen monipuolista kehittymistä ja elämänhallintaa. Meän Opiston toiminta näkyy aktiivisena ympäristössään ja edistää kansanvaltaisuuden, tasa-arvon ja moniarvoisuuden toteutumista. Opiston koulutustehtävä korostaa omaehtoista oppimista, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta.

Talousarviovuoden 2026 toiminnalliset tavoitteet

Meän Opisto kehittää toimintaansa osallistumalla yhteistyössä Lapin opistopiirin yhteistyöhankkeisiin mitkä tukevat opiston palveluiden monipuolistamista ja laadun kehittämistä. Opisto järjestää tarvittaessa myös luku- ja kirjoitustaidon koulutusta maahanmuuttajille, vahvistaen kotoutumista ja perusvalmiuksia.

Palvelutarjontaa sopeutetaan talousarvion puitteissa: Pellon kunnan puolella vähennetään kursseja, ja kurssimaksuja päivitetään. Lisäksi otetaan käyttöön Meän Opiston johtokunnan linjaamat uudet hinnat tilavuokrista ja palvelujen ostoista.

Opiston hallintoa tukee, että opiston sihteeri toimii yhteisenä työntekijänä yleishallinnon ja teknisen toimen kanssa, mikä mahdollistaa resurssien tehokkaan käytön ja hallinnon joustavan organisoinnin.

Taloussuunnitelma 2027-2028

Tavoitteena on tarjota kaikenikäisille Ylitornion ja Pellon kuntien asukkaille mahdollisimman monipuolisia opintomahdollisuuksia, sekä vastata paikalliseen sivistystarpeeseen mahdollisimman kattavasti. Luomme edellytyksiä kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen, sekä tasa-arvoiseen ja suvaitsevaiseen yhteisölliseen osallistumiseen. Kurssien suunnittelussa pyritään taloudelliseen ja kustannustehokkaaseen toimintaan, koulutuksen tarpeet huomioiden.

Talousarvion toimintatavoitteet vuodelle 2026

Tavoite	Toimenpiteet	Aikataulu	Mittarit
Rohkeasti elinvoimainen - Palvelut			
Huomioidaan kuntalais- ten tarpeet laajasti, en- nakkoluulottomasti ja avoimesti.	Tuotetaan laadukkaita vapaan sivistystyön pal- veluita, jotka ovat kaik- kien kuntalaisten saa- vutettavissa.	Vuosi 2026	Toteutuneet kurssit.
Hyvinvoivat kuntalaiset	Huomioidaan eri ikäis- ten kuntalaisten vapaan sivistystyön koulutuk- sesta.	Vuosi 2026	Hyvinvoinnin, tervey- den ja turvallisuuden edistämisen indikaatto- rit.
Rohkeasti elinvoimainen - Talous			
Kestävä kunta- ja kon- sernitalous	Talouden sopeuttami- nen muuttuneeseen toi- mintaympäristöön.	Jatkuvaa	Osavuositarkastus ja ti- linpäättös.
Rohkeasti elinvoimainen - Kuntalainen ja henkilöstö			
Henkilöstön rekrytointi	Henkilöstön taloudelli- nen ja kestävä rekry- tointi, esimerkiksi elä- köitymistä yhteydessä.	Vuosi 2026 ja suunni- telmakaudet 2027-2028	Osavuositarkastus ja ti- linpäättös.
Rohkeasti elinvoimainen - Yrittäjyys			
Suomen kielen kurssi- tarjonta	Suomen kielen kurssien tarjoaminen myös työn- antajien tarpeisiin.	Jatkuvaa	Osavuositarkastus ja ti- linpäättös.
Kuntalaisten kunta - Yhteisöllisyys ja osallisuus			
Opiskelijapalautteet kurseilta ja toimin- nasta	Palautteiden säännölli- nen kerääminen.	Jatkuvaa	Palautteiden tulokset.
Viestintä ja markkinointi - maine rakentuu teoista			
Tehokas, ajantasainen ja nykyaikainen vies- tintä	Viestinnän tehostami- nen ja monipuolistumi- nen. Sosiaalisen me- dian käyttö. Opiston in- ternetsivujen säännölli- nen päivittäminen.	Vuosi 2026 ja suunni- telmavuodet 2027-2028	Osavuositarkastus ja ti- linpäättös. Sosiaalisen median seurantatiedot.

Suoritteet ja tunnusluvut

	TP2024	TA2025	TA2026	TS2027	TS2028
Opetustuntien lukumäärä	7 096	7 200	7 000	7 000	7 000
Opiskelijat lukumäärä	2 295	3 200	3 100	3 100	3 100

Henkilöstö

	TP2024	TA2025	TA2026	TS2027	TS2028
Sivistysjohtaja (rehtori)	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Toimistosihtööri	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Koulutussuunnittelija	0	0	0,7	0,7	0,7
Musiikinopettaja	1	1	1	1	1
Suunnittelijaopettaja	1	1	0	0	0

4.4.7. Vapaa-aikatoimi (450)

Toimielin Sivistyslautakunta

Tulosalueen nimi Vapaa-aikatoimi

Tilivelvollinen Vapaa-aikajohtaja

Toiminnan kuvaus

Vapaa-aikatoimen (liikunta, nuoriso, kulttuuripalvelut) järjestämä toiminta tukee ja ylläpitää henkistä, sosiaalista ja fyysistä hyvinvointia sekä tarjoaa elämyksiä tulotasosta ja iästä riippumatta. Vapaa-aikatoimen palveluissa kuunnellaan kuntalaisten toiveita, kehitetään toimintaa niiden pohjalta ja mahdollistetaan erilaisia kokemuksia tarjoten välineitä, virikkeitä ja mahdollisuuksia. Vapaa-aikatoimella on tärkeä merkitys ihanteellisen asuinympäristön rakentamisessa. Vapaa-aikatoimen toimialueeseen kuuluu myös Kuntotalo.

Talousarviovuoden 2026 toiminnalliset tavoitteet

Vuoden 2026 aikana kuntalaisten hyvinvointia edistetään hankerahoituksella, joka tukee vuonna 2025 käynnistettyä liikuntaneuvontaa, monipuolista ohjattua liikuntatoimintaa sekä liikuntapaikkojen kehittämistä. Kuntotalon remontti alkaa kesäkuussa 2026, minkä vuoksi liikuntatoimen tulee sopeuttaa toimintaansa siten, että kuntalaisten aktiivinen liikkuminen on mahdollista myös remontin aikana.

Vuoden 2026 alussa siirrytään uuteen tilavarausjärjestelmään, joka tarjoaa kuntalaisille käyttäjäystävällisemmän tavan varata ja maksaa liikuntatiloja ja -vuoroja.

Nuorisotyössä painopiste on perusnuorisotyössä. Suositut kesäleirit järjestetään myös kesällä 2026, ja nuorisotalon palveluiden kehittämistä jatketaan. Lisäksi koulunuorisotyötä kehitetään hankerahoituksella vuoden 2026 loppuun asti. Etsivän nuorisotyön asema on vakiintunut, ja sen vakiinaistaminen on tavoitteena vuoden 2026 aikana.

Harrastustoimintaa toteutetaan ja kehitetään edelleen Harrastamisen Suomen mallin mukaisesti, tavoitteena koulupäivän jälkeisen harrastustoiminnan laajentaminen. Harrastustoiminnan Ylitornion mallin toteuttamiseen haetaan aluehallintoviraston hankerahoitusta.

Vuoden 2026 aikana järjestetään säännöllisesti kulttuuritapahtumia eri-ikäisille kuntalaisille. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen lapsille ja nuorille tarjotaan kulttuurisisältöjä

kulttuurikasvatussuunnitelman mukaisesti. Lisäksi erityisryhmille järjestetään *Matkalla*-mallin mukaisia kulttuuriyöpajoja.

Vapaa-aikatoimi vastaa elokuvatoiminnasta, ja kirjastotoimi hoitaa muuta kunnan kulttuuritoimintaa.

Vuoden 2026 aikana tarkastellaan sivistystoimen alaisia palkintoja ja palkitsemiskäytäntöjä sekä päivitetään tarvittaessa niiden perusteet.

Taloussuunnitelma 2027-2028

Vapaa-aikatoimen rooli tulevaisuuden kunnassa korostuu entisestään, samoin yhteistyön merkitys kolmannen sektorin sekä hyvinvointialueen kanssa. Harrastustoiminnan Suomen mallin ylläpitäminen ja kehittäminen on jatkossakin tärkeä projekti. Vapaa-aikatoimella on myös iso rooli kuntalaisten liikuttajana ja tavoite on rakentaa liikuntaneuvonta pitkällä tähtäimellä osaksi liikuntapalveluiden palvelurakennetta. Etsivää nuorisotyötä on toteutettu Ylitorniolla jo yli vuosikymmenen ajan AVI:n hankerahoituksen turvin. Tälle työlle on jatkossakin selkeä tarve ja työn jatkuvuus on varmistettava tehtävän vakinaistamisella. Koulunuorisotyön kehittäminen ja sen roolin vahvistaminen koulutyön arjen tukena.

Talousarvion toimintatavoitteet vuodelle 2026

Tavoite	Toimenpiteet	Aikataulu	Mittarit
Rohkeasti elinvoimainen - Palvelut			
Liikkumisen lisääminen kunnassa	Liikuntaneuvonnan ja liikuntapaikkojen kehittäminen.	2025 käynnistyneen liikuntaneuvonta-hankkeen jatkokehittäminen 2026 vuoden aikana.	RE-AIM arviointi ja Hyviö-ohjelmiston raportti
Rohkeasti elinvoimainen - Talous			
Liikunta- ja kulttuurivastuukriteeristöjen päivittäminen	Vapaa-aikatoimen avustushakemusten ja niihin liittyvien lomakkeiden sähköistäminen.	Toteutetaan vuoden 2026 aikana	Hakeminen sähköisillä lomakkeilla vuonna 2026
Kuntalaisten kunta - Yhteisöllisyys ja osallisuus			
Liikuntafoorumien ja tapahtumajärjestäjien koostumusten vakiinnuttaminen	Toiminnan kehittäminen ja aikatauluttaminen.	Toteutetaan vuoden 2026 aikana	Tapaamisista saatu palaute

Viestintä ja markkinointi - maine rakentuu teoista

Kehitetään vapaa-aikatoimen viestintää	Lisätään sisältöä kunnan uusille www-sivuille ja selkeytetään vapaa-aikatoimen sosiaalisen median viestintää.	Jatkuvaa toimintaa	Kysytty palaute
--	---	--------------------	-----------------

Suoritteet ja tunnusluvut

	TP2024	TA2025	TA2026	TS2027	TS2028
Kuntotalon kävijämäärä	38 300	25 000	25 000	35 000	35 000
Nuorisotalon kävijämäärä	26 000	45 000	45 000	45 000	45 000
Kerhot kävijämäärä	250	220	220	220	220
Tapahtumat kävijämäärä	1 500	2 700	2 700	2 700	2 700
Järjestetyt tapahtumat	25	60	60	60	60

Henkilöstö

	TP2024	TA2025	TA2026	TS2027	TS2028
Vapaa-aikajohtaja	1	1	1	1	1
Liikunnanohjaaja	1	0,9	1	1	1
Nuoriso- ja vapaa-aikaohjaaja	1,2	1	1	1	1
Liikuntaneuvoja	0	0	1	1	1
Etsivä nuorisotyö	1	1	1	1	1
Uinninvalvoja	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
Siivooja	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Nuorisotyöntekijä koulussa	0,8	1	1	1	1